БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 168 (5060)
Вторник
Августын 20
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Советскэ авиацие нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ саашадаа амжалта туйлахыень Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүдэй летчигуудта ба бүхы личнэ составта, авиационно ажаүйлэдбэриин конструкторнуудта ба бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэхэ байнаб.

И. СТАЛИН.

ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министрын ПРИКАЗ

1946 оной августын 18 № 35 гор. Москва

Нүхэд лётчигууд ба штурманууд, агаарай буудагшад ба радистнууд, мотористнууд ба механигууд, авиационно ажаүйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэд!

Нүхэд солдадууд ба матросууд, сержантнууд ба старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд ба адмиралнууд!

Мүнөөдэр советскэ арад ба тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Авиациин Үдэрые һайндэрлэжэ ба манай Эхэ оронии баатарлигаар хамгаалагшад-советскэ лётчигуудта баясхалангай байһанаа мэдүүлжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүдэй болон авиационно ажаүйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй харуулһан аша габьяаень тэмдэглэжэ байна гээшэ.

Бүгэдэ-арадай һайндэр болохо Авиациин Үдэртэй данарамдуулан Таанарта мэндые хүргэжэ амаршалнаб.

Советскэ авиацие нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ саашадаа амжалта туйлахыень Агаарай-Сэрэгэй Хүсэнүүдэй летчигуудта ба бүхы личнэ составта, авиационно ажаүйлэдбэриин конструкторнуудта ба бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэхэ байнаб.

ЗАХИРХАМНИ ХАДАА:

Мүнөөдэр, 1946 оной августын 18-да, АВИАЦИИН ҮДЭРЫЕ тэмдэглэхын тулада манай Эхэ ороной столица—Москвада болон союзна республиканuудай столицануудта хорин артиллерийскэ буудалгаар салют хэхэ.

Советскэ авиаци мандаха болтогой!

Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Хүсэн түгэлдэр Советскэ Союз мандаха болтогой!

ССР Союзай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Министр Советскэ Союзай Генералиссимус

И. СТАЛИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Инженернэ сэрэгүүдэй генерал-лейтенант КАРБЫШЕВ Дмитрий Михайловичта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда немецкэ булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэ харуулһан онсо шатуу ба эрэлхэг ябадалай түлөө наһа бараһан инженернэ сэрэгүүдэй генерал-лейтенант Карбышев Дмитрий Михайловичта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
Н. ШВЕРНИК.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1946 оной августын 16.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Московско ба Бүхы Русиин патриарх Алексий гэгшые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ патриотическа хүдэлмэрие эмхидхэлгэдэ гаргаһан гайхамшагта габьяагай түлөө Московско ба Бүхы Русиин патриарх **Алексий** гэгшые **Ажалай Улаан Тугай** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
Н. ШВЕРНИК.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1946 оной августын 16.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

1946 оной нэгэдэхи хахад жэл соо малажал үсхэбэрилхэ хүдэлмэриин дүнгүүдээр БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол малажалые үсхэбэрилхэ талаар дэлгэрһэн аймаг хоорондын мүрысөөндэ байгша оной нэгэдэхи хахад жэл соо Курумканай, Кяхтын, Баргажанай колхозууд һайн амжалтануудые түйлаһан байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Курумканай аймаг 1946 оной июлиин 1-эй мэдээгээр малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб: адуу мореор—106.5 процент, эбэртэ бодо малаар—113,3 процент, хони ямаагаар—126,3 процент дүүргэһэн байна. Мүн эндэхи колхозуудаар унагадай—99,1 процентнь, тугалай—98,8 процентнь, хурьга эшэгэдэй—99,6 процентнь, поршоонхонуудай—99,8 процентнь бүрин бүтэнөөр тэнжээгдэһэн байха юм. Аймагай бүхы колхозууд үбһэ хуряалгада бэлэдхэлые байгша оной июлиин 1-дэ дүүргэһэн байна.

Тиин, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй дамжуулгын Улаан тугые Кяхтын аймагһаа (аймгүйсэдкомойнь түрүүлэгшэ нүхэр Миронов) абажа, КУРУМКАНАЙ АЙМАГТА (аймгүйсэдкомойнь түрүүлэгшэ нүхэр ГАРМАЕВ) барюулба.

Энэ тугые абаха нэгэдэхи кандидадта КЯХТЫН аймаг баталагдаа.

Малажалые хүгжүүлхэ түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байһан Ториин, Кабанскын, Закаменай, Байкало-Кударын, Бичурын аймагуудай хүтэлбэрилхы органуудта тусгаар анхарал табиха гэжэ БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтообо.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол малажалые хүгжүүлхын түлөө дэлгэрһэн аймаг хоорондын социалистическэ мүрысөөнэй 1946 оной гурбадахи кварталай дүнгүүд үбһэ тэжээл абалга, үхэр малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэл, мүн малажалай продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбүүдэй дүүргэлтын ябасануудые хараада абалсажа гаргагдаха байна гэжэ ажалшадай депутадуудай аймагай соведүүдэй гүйсэдкомуудта дурадхаба.

Республика дотор таряа хуряалгын ябаса

Мүнөө жэлдэ республикын колхозуудай таряан нёдондонойхиһоо һураггүй эртэ эдеэшэһэн байна. Зарим аймагуудай колхозууд энэ жэлэй таряае нёдондонойхиһоо 10—15 хоног урид хуряахаар байгаа. Гэбэшье, олонхи аймагууд таряа хуряалгые тон ехээр гээгдэжэ эхилбэ. Тиигэлээр бүхы республика дотор таряа хуряалгын темп тон һула байна. Байгша оной августын 15-ай мэдээгээр, республика дотор таряа хадаха түсэб оройдоо 4,4 процент дүүргэгдэһэн, миил 619 гектарай таряан һүрилэгдэһэн, 2416 гектарай таряан сохигдоһон байха юм.

Аяар августын хахадлатар Яруунын, Закаменай аймагууд таряа хадажа эхилээдүй байба. Мүн Ториин, Байкало-Кударын, Хэжэнгын, Хориин, Мухаршэбэрэй, Кабанскын аймагууд хуряалгада гээгдэжэ ороод, өөдтэй урагшаа ябаагүй байха юм. Эдэ аймагууд таряа хадаха түсэбөө оройдоо 1-һээ дээшэ процент болгоһон байба.

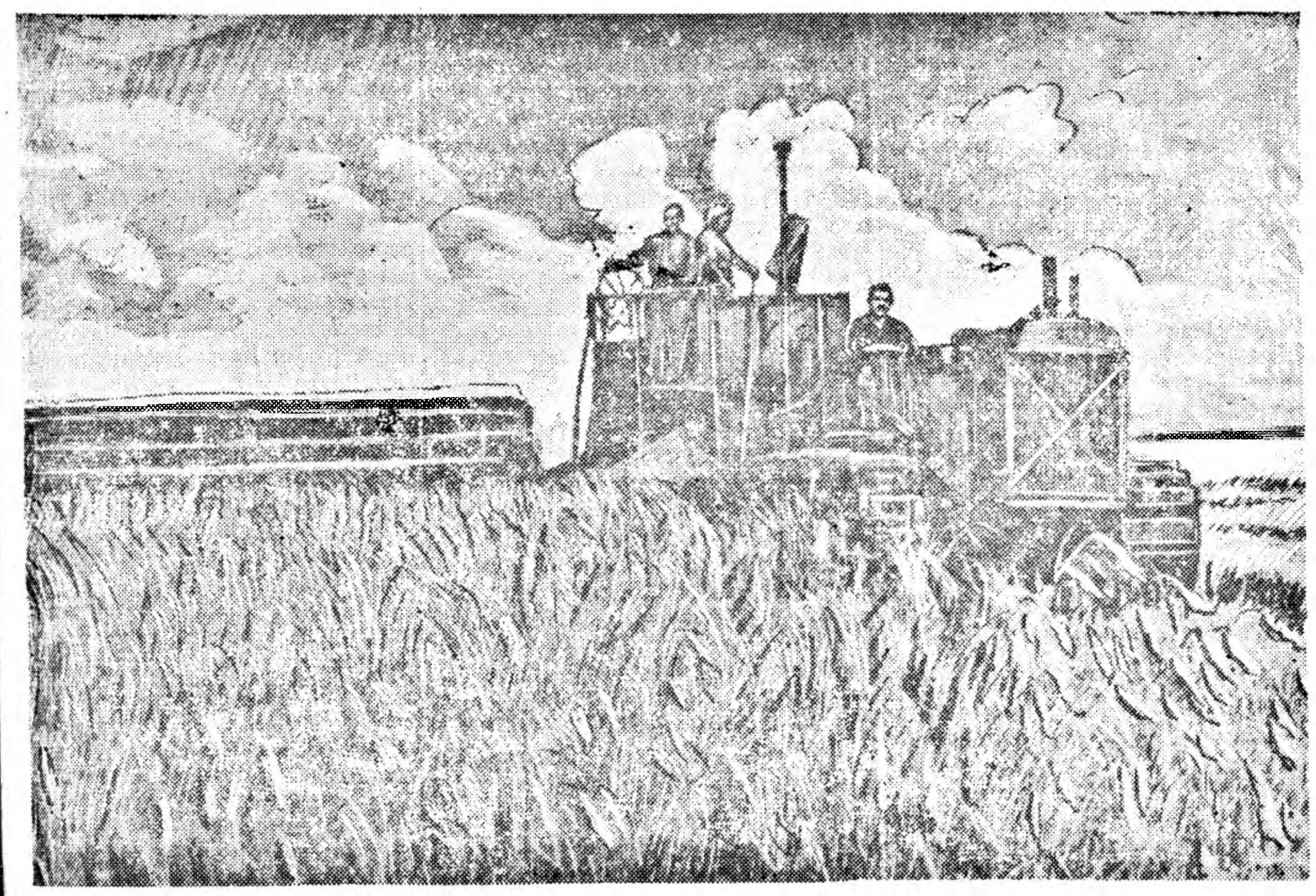
Тиихэдэнь, Курумканай аймаг таряа хадаха түсэбөө 18,8 процент дүүргэжэ шадаһан байна. Тиигэжэ августын 15-ай мэдээгээр Курумканай аймаг республика соо нэгэдэхи һуури эзэлээ. Гэбэшье энэ аймаг нэгэшье гектарай таряа сохеодүй байна. Таряа хадаха түсэбөө 11,4 процент дүүргэһэн Кударын аймаг республика дотор хоердохи һуури эзэлһэншье һаа, нэгэшье гектарай таряа һүрилөө, сохеодүй байба. Гурбадахи һууриие Баргажанай аймаг, дүрбэдэхи—Бичурын аймаг эзэлһэн байна.

Аяар августын 15 хүртэр таряа хуряалгын иимэ удаан темпээр абажа байһан ушарые саашадаа яабашье тэсэшэгүй. Нютагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай органууд таряа хуряалгые дары түргэдхэжэ, дутуунуудаа энэ гэһээр усадхаха уялгатай. Тиигэбэл, республикын колхозууд гүрэнэйнгөө урдахи уялгые хаһа соонь дүүргэжэ шадаха байна. Хуряалгада ябаха комбайн, машина зэмсэг болон хүдэлмэришэ бүхы хүсэн энэ гэһээр поли дээрэ бүримүһэн элсүүлэгдэхэ еһотой.

Гурбан колхоз гүрэндэ таряа тушаана

ТАРБАГАТАЙ. (**Телефоноор абтаба**). Эндэхи бүхы колхозууд таряа хуряалгада жэгдэрэн ороо. Хуряалгые хурдан темпээр ябуулжа байһан аймагай гурбан колхоз гүрэндэ таряа тушаажа эхилһэн байна.

«Красная заря», «Гигант», «Политотдел» эдэ гурбан колхоз бэлэдхэлэй пунктнуудта 400 пүүд таряа тушааба. Һаяар үшөө хэдэн колхозууд гүрэндэ таряа тушаажа эхилхэнь.

★

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз таряа хуряалгада саг болзор соонь эмхитэйгээр ороһон байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнер Санжи Чагдуров гэгшэ комбайнаар таряахуряажа ябана. Энэ нүхэр түрүүшын дүрбэн үдэр соо 32 гектарай орондо, 48 га хуряаһан байна.

О. Зеккиин фото.

★ ★

Гүрэнэйнгөө урдахи уялгаяа арюунаар дүүргэхэ

Республикын колхоз, МТС-үүд хүдөө ажалай жэлэй хүдэлмэриие шиидхэхы шата—таряа хуряалгада жэгдэрэн оробо. Энэ хадаа колхозно таряашад ба МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй 1946 оной бүхэли жэл соо бүтээһэн ажалайнь дүнгэй тодо һонор шалгалта болоожо үгэхэ байна.

Шэнэ ургаса хуряалгые монсогоршье таряа гээнгүйгөөр хаһа соонь үнгэргэжэ, гүрэнэйнгөө урдахи уялгые түргэн дүүргэхэ ябадал—шэнэ табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ шухала нүхэсэл болоно. Гүрэнэйнгөө урдахи бүхы уялгые болзортонь дүүргэхэ гээшэ эгээл шухала, эгээл арюун нангин хэрэг мүн гэжэ үргэн ниитэ колхозно таряашад һайса мэдэдэг байна. Тиин, колхозууднай энэ уялгаяа дайн сэрэгэйшье хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ хододоол хамагһаа түрүүн дүүргэжэ, фронтоо эдеэ хоолоор таһалдуулангүй хангадаг байгаа. Мүнөө амгалан тайбан сагай зохеохы ажалые ябуулжа байгаа үедэ таряа талхан гүрэн түрэдэ тусгаар шухала байһаниинь бүгэдэндэ элитэ.

Манай республикын колхоз болон МТС-үүд ургаса хуряалгые түргэн үнгэргэжэ гүрэнтэйгөө саг соонь тоосохо дүүрэн аргатай. Юуб гэхэдэ нэгэдэхеэр, мүнөө жэлэй таряан недондонойхиһоо аяар арбаад хоног урид эдеэшэбэ. Энэ хадаа хуряалгые эртэ эхилжэ, түргэн дүүргэхэ арга олгоно. Хоердохеор, МТС колхозуудай хүдэлмэришэ хүсэн нилээдгүй нэмэһэн хадаа хуряалга, тушаалгые һаатуулхагүй байна.

Имагтал энэ бүхы арга-боломжонуудые зүбөөр хэрэглэн элсүүлхэ ябадал нютагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай органуудай шухала зорилго болоно. Республикын зарим хэды колхозууд шэнэ ургасын таряа гүрэндэ тушаажа эхилээ. Бичурын аймагай «Коминтерн» колхоз августын 13-ай үдэрһөө эхилээд, гүрэндэ таряа тушаажа байна. Энэ колхозой правлени таряа тушаалгада даб дээрэ 8 улаа табинхай. Тэрэниие колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Гомбоев өөрөө толгойлно. Тэрэшэлэн тус аймагай «Красный боевик», «Ким», Круминай, Калининай нэрэмжэтэ ба бусад колхозууд гүрэндэ таряа тушаажа эхилбэ. Зүгөөр, иимэ жэшээнүүд об тобхон байна. Кяхтын, Кударын, Зэдын ганса нэгэ колхозууд шэнэ ургасын таряа шэрэжэ эхилһэн байна гэбэшье, тэдэ аймагуудаар иимэ жэшээнүүд тон үсөөн. Юуб гэхэдэ, тэндэхи олохон колхозууд хуряалгада үнихэнэй ороһон аад, мүнөө хүртэр таряагаа гүрэндэ тушаангүй байһаар. Ургасын муу дээрэһээ тушааха таряан бага хадань бэлэдхэлэй пунктда хамтаруулжа абаашахаар хүлеэнэбди гэһэн шалтаг баридаг хүтэлбэрилэгшэд зарим колхозуудаар бии байна. Энэ хадаа гүрэндэ харша һанал гаргаһантай адлирхуу гээшэ. Комбайнһаа гараһан, мүн сохигдоһон таряае бага ехэшье һаань, үни удаан байлгангүй, хатамсаарынь тушааха хэрэгтэй.

Гүрэндэ таряа тушаалгые һаадгүйгөөр ябуулхын тулада хадалгые али болохоор шамдуулан, сохилгые хаа-хаанагүй түргэдхэхэ шухала. Хура бороотой үдэрнүүдтэ таряае һаадгүйгөөр сохихын, гутааха үжөөхэгүйн тулада колхоз бүхэн хушалтатай ток ба һарабшануудые түхеэрэхэ уялгатай. Парти ба правительство болбол хушалгатай ток ба һарабшануудай барилгые эмхидхэхыень «1946 ондо хүдөө ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай» энэ жэлэй хабар гаргаһан тогтоолоороо газартаряалангай орган, колхоз совхозуудта дурадхаһан байгаа. Гэбэшье, энэ шухала эрилтые мүнөө болтор дүүргээдүй байһан ябадал олонхи аймагуудаар үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын, Бичурын, Зэдын, Хэжэнгын ба бусад аймагуудай зарим колхозууд хушалгатай нэгэшье ток, һарабша бэлэдхээгүй байһаар. Иимэ задагай байдалтай байһан колхоз бүхэн энэ гэһээр хушалгатай ток, һарабшануудые түхеэржэ, таряагаа ямаршье үдэр сохихо аргатай болохо еһотой. Тэрэгүй һаа, гүрэндэ таряа тушаалга түрүүшын үдэрһөө хойшо һаатаха аюулда орожо болохо байна.

Гүрэндэ таряа тушааха талаар колхоз бүхэндэ транспортна тусхай бригада эмдихэгдэхэ еһотой. Энэ бригадые шухала хэрэгтэй зэр зэмсэг, хайрсаг, амһарта мэтэнүүдээр хүсэд хангажа, тэрэниие үнэн сэхэ шэлэмэл колхознигоор толгойлуулха байна.

Колхозуудай тушааһан таряае хүлеэн абаха бэлэдхэлэй пунктнуудай үүргэ тон ехэ. Лабораториин хэрэгсэл, шэгнүүр гэхэ мэтэдэ һаатажа байха ябадал бэлэдхэлэй ямаршье пунктда үзэгдэхэ еһогүй. Мүн пункт бүхэн таряа тушааһан колхознигуудай эдеэлхэ, амарха таһагтай, морин унаагаа байлгаха тааруу зохид байрануудтай байха зэргэтэй.

Аймагуудай партийна, советскэ органууд гүрэндэ таряа тушаалгые түргэн дүүргэхэ ябадал хангахын тулада колхозуудта үдэр бүриин туһаламжа ба хүтэлбэри үзүүлхэ байна. Түбхын түрүүндэ, ургаса хуряалгые бүхы хэмжээгээр шангадхаха хэрэгтэй. Үшөө мүнөө хүртэр зарим аймагуудай хэдэ-хэдэн колхозууд таряанай эдеэшэхые хүлеэһэн шалтаг дурдаад, хуряалгада хүсэд ороодүй байха юм. Үнэндөө болоходо таряа талхан хаа-хаанагүй үргэлжэдөө эдеэшэжэ байна. Тиимэһээ ургаса хуряалгада дары саг жэгдэрэн орожо, сомолго, һүрилэлгэ, гүрэндэ тушаалгые нэгэн адли хурдан темпээр ябуулха гээшэ хамагай шухала зорилго мүн.

Таряа хуряалга, тушаалгада ябагшадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ еһотой. Тэрээнтэй хамта агитационно-ниитын хүдэлмэриие шангадхаха байна. Хуряалга, тушаалгын ябасые саг үргэлжэ харуулжа байхын тулада колхоз, бригада бүхэндэ хананын газетэ, дайшалхы хуудаһанууд саг үргэлжэ гаргагдажа байха зэргэтэй.

Ургаса хуряалгые хаһа соонь үнгэргэжэ, гүрэндэ таряа тушаалгые түргэн дүүргэхэ ябадал—бүхы партийна, советскэ, газартаряалангай, бэлэдхэлэй органуудай дайшалхы шухала зорилго мүн.

Эхэ орондоо эрхим шанартай таряа талха үгэжэ, гүрэнэйнгөө урдахи уялгые арюун нангинаар дүүргэе!

Һү тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ

ХЭЖЭНГЭ. (**Телефоноор абтаба**). Аймагай түрүү колхозууд гүрэндэ уялгатаар һү тушааха жэлэйнгээ түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргэжэ байна — гэжэ ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Ч. Д. Доржиев мэдээсэнэ.

«Майн 1» колхоз гүрэндэ 2.894 литр һү тушаажа, байгша жэлэйнгээ түсэбые 109,8 процент дүүргэбэ. Тэрэшэлэн «Манай ажал», «Октябрь» колхозууд һү тушааха талаар гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые амжалтатайгаар дүүргээ.

Аймагай ондоо колхозууд эдэ түрүүшүүлһээ үльгэр жэшээ абан, һаамхай үнеэдээ һайнаар адуулжа, һү һаалгаяа һаянай дээшэлүүлжэ байха юм.

Бэлэдхэлэй пунктда—эрхим таряа

КУДАРА-СОМОН. Августын 15-һаа эхилжэ Кударын аймагай гурбан колхоз гүрэндэ таряа тушаажа эхилээ.

«Комбайн» колхоз ургаса хуряалгада жэгдэрэн ороод, түсэбэй еһоор хараалагдаһан хүдэлмэришэ хүсэеэ поли дээрэ гаргаһан байна. Энэ колхоз гүрэндэ таряа тушаалгые аймаг соо эгээн түрүүлэн эхилээ.

Дээрэхи колхозой удаа «Искра Ленина», «Путь Октября» колхозууд гүрэндэ таряа тушаажа захалһан байна. Эдэ колхозууд бэлэдхэлэй пунктда эрхим һайн таряа тушаанад.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОЛХОЗНО АЖАХЫ ТУШАА АНХАРАЛАА ТАБИДАГГҮЙ ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИ

Колхоз соогоо ябуулагдажа байһан бүхы хүдэлмэридэ партийна организаци ба тэрэнэй коммунистнууд эдибхитэйгээр хабаадалсажа, колхозойнгоо экономикые гүнзэгыгөөр шудалха, колхозно ажахын шиидхэхы участогууд дээрэ нарин нягта шалгалта хиналта хэхэ үүргэтэй гэжэ партиин Устав соо заагдана.

Гэбэшье, Байкало-Кударын аймагай «Коминтерн» гэжэ хүдөө ажалай артелиин дэргэдэхи партийна эхин организациин секретарь нүхэр Хабусова гэгшэ ВКП(б)-гэй Уставай эрилтые дүүргэнэгүй. Адуу малые хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ тухай асуудалнууд партийна суглаануд дээрэ хэдэн дахин хэлсэгдэһэн байбашье, тэрэ хэлсэһэн асуудалнуудынь саарһан дээрэ бэшэгдээд үлэшэдэг байна.

Эгээл иимэһээ үхэр малайнь тоо толгой ехэхэнээр хорооо. Эзэн бусаар адуу малдаа хандаһан дээрэһээ, энэ оной турша соо 23 толгой адуу морин, 90 гаран толгой эбэртэ бодо мал ба хони ямаан, бүхы дээрээ 147 толгой адуу мал үхэһэн байха юм. Үхэр малаар үсөөхэн энэ колхоздо 147 толгой адуу малай хороод байгаадань, һанаа амархан саарһан дээрэ хооһон тоотоолнуудые бэшээд һуумаар бэшэ гэжэ һанагдамаар.

Ямар ушарһаа адуу малай үхэхэ хорохо ябадал үзэгдэнэб гэхэдэ «үнгэргэшэ хабар үбэл тэжээлээр дутамаг байһан дээрэһээ болоһон юм»—гэжэ колхозой партийна эхин организациин секретарь нүхэр Хабусова бардамаар харюусана.

Саашань хөөрэлдэжэ байһаар үнэн ушарынь элирүүлбэб. Үнгэргэшэ үбэлэй турша соо үхэр малаа һайнаар харууһалха хангаагүй, малдаа үбэл тэжээл ехээр бэлдээгүй ба малай үбэлжэлгэдэ эртээнһээ эрхимээр бэлдээгүйһөө шадаагүй байба.

Теэд, үхэр малайнгаа ехээр хорооно байхадань, ямаршье хэмжээ ябуулганууд абадаггүй байхань саашадаа хэрзэргэ тэсэмээр гээшэб? Партийна эхин организацида 8 коммунист тоологдодог аад, тэдэнэрэй нэгэниинньшье малажал дээрэ хүдэлмэрилдэггүй байхань бүриишье гайхалтай байна.

Гэхэтэй хамта, эндэхи олонхи коммунистнууд ажал хүдэлмэридөө эрхим жэшээ харуулжа, партиинабэшэ хүнүүдые шэн зоригто ажал тээшэ зоригжуулдаггүй байшоо. Гадна, өөһэдөө гэр тойрон хүнгэн хүдэлмэри бэдэрээд ябадаг заншалтайнууд. Иимэрхүү коммунистнуудай тоодо нүхэд Алексей Мосаронов, Яков Хаһхашанов гэгшэд орολсомоор. Эдэнэр арад зоной дунда ажалай эрхим жэшээ харуулжа ябахын орондо өөһэдөө хэды һара соо ажал хүдэлмэри хэдэггүй байгаа.

Мүн тэрэшэлэн тус партийна организаци болбол колхознигуудай дунда политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон муугаар ябуулна. Сталинска табанжэлэй түсэб тухай хуулитай арад зоноо танилсуулха тушаа агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэри муугаар ябуулна.

Партийна организациин агитаторнууд нүхэд Б. Еразаев. М. Хабусова, Темникова ба бусад һүүлэй үедэ политическэ темэтэй хөөрэлдөөнүүд ба элидхэлнүүдые хэдэггүй байнабшуу. Табанжэлэй түсэб тухай хуулида зорюулагдаһан газетэ нэгэшье гаргагдаагүй байшоо.

Мүнөө энэ колхоз үбэ хуряалгын түсэбэй оройдоо 39 процент дүүргээд байна. Ажал хүдэлмэрилдэн оройгараха, эртэ бусажа ерэхэ ябадалнууд үзэгдэнэ. Социалистическэ мүрысөөн дэлгэрүүлхэ ябадал эмхидхэгдээгүй байха юм.

Энэ бүхы дутуу дундануд партийна эхин организациин доторой хүдэлмэриин доодо хэмжээндэ байһаниие эли тодоор харуулна. Тиимэһээ ВКП(б)-гэй Байкало-Кударын айкомой болбол нэрлэгдэһэн партийна организациин хүдэлмэридэхи дутуу дунда зүйлнүүдые дары усадхаха ба партийна организациин доторой хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа анхаралаа табиха уялгатай болоно.

Б. ДЫМБРЫЛОВ.

(«Б.-М. Үнэн» газетын тусхай корреспондент).

Улан-Удын гражданска агаарай флодой аэропортын начальник нүхэр Чернов гэгшэ пилодуудтайгаа зүблөө үнгэргэжэ байна.

И. Красавцевай фото.

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛДЭ МУУГААР БЭЛЭДХЕЖЭ БАЙНА

Кударын аймагта һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлые муугаар ябуулжа байна. Аймагай 23 һургуулинууднаа нэгэ һургуули ехэ заһабарида ба 22 һургуулинууд юрын жэжэ заһабарида орохо ёһотой байгаа. Теэд, 1946 оной августын 5-ай мэдээгээр 19 һургуулинууд хүсэд бэшээр заһагдаһан гэжэ тоологдобошье, эдэ һургуулинуудта сонхын шэлнүүд ба бэшэшье жэжэ юумэнүүдынь хэгдээгүй байха юм. Түлеэ бэлэдхэлгэ ба шэрэлгэ муугаар ябуулагдана. Түсэбэй ёһоор хэраалагдаһан 3.552 кубометр түлеэ бэлэдхэхэ байһан аад, 2.930 кубометр бэлэдхэжэ, оройдоо 534 кубометрыень һургуулинуудта шэрэжэ асарһан байна юм. Һургуулиин түлеэ хүлээхэ гүбээдүүд... һургашадые хангаха, гутал ба хубсаһануудые оехо түсэб дүүргэгдээгүй. Һурагшадай үзэхэ ном дэбтэр, һуралсалай ба бэшэгэй хэрэгсэлнүүдые бэлэдхэхэ түсэб мүн лэ дүүргэгдээдүй байна. 1946 оной турша соо һургуулинуудай хэрэгтэ (салинһаа гадна) 139 мянган түхэриг һомологдоһон аад, августын 1-эй мэдээгээр оройдоо 36,9 мянган түхэриг, гү али 26 процентнь гаргашалагдан хэрэглэгдэһэн байна гэшэ. Иимэ байдал дээрэһээ хараад үзэхэдэ, аймагай олонхи һургуулинуудаар хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд мүнгэ гаргалга тон муугаар ябуулагдаа гэхэ гү, али оройдоо гаргагдадаггүй байгаа гэхэдэ болохо байна. Хэдэн олохон һургуулинууд колхозуудта үнгэргэшэ жэлнүүдтэшье түлеэ шэрүүлһэнэйнгээ хүлэ түлөөгүй байха юм. Зарим колхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ салингынь хэдэн һара соо түлэдэггүй ушарнууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Шаазгайн эхин һургуулиие даагша нүхэр Фомина энэ зунай амаралтын салин 1828 түхэриг ба Бага-Кударын 7 жэлэй һургуулиин директор нүхэр Каташанов мүн баһа амаралтынгаа салингые абаагүй байха юм.

Аймагай финансова таһаг, тэрэниие даагша нүхэр Баженов, һургуулинуудта анхаралаа табижа хандадаггүй байна.

Кударын аймаг үлэһэн хэдэн үдэрэй турша соо дутуу дундануудаа усадхажа, һуралсалай шэнэ жэлые эрхим һайнаар угтаха ёһотой.

К. МАЛАНОВ—ВКП(б)-гэй Обкомой һургуулинуудай таһагай инструктор.

Кадрнуудые бэлэдхэнэ

Республиканска «Востокзаготзерногой» контородо кадрнуудые бэлэдхэхэ курс эмхидхэһэн юм.

Тус курсые 10 бухгалтернууд, 12 лаборантнууд ба складые даагша 12 хүн август һарын эхиндэ дүүргэжэ гараба.

Хүдөө ажалай артелиин уставые хазагайруулха ябадалтай эрид тэмсэхэ

Партиин Центральна Комитет болбол колхозуудай эмхидхэлэйажахын асуудалнуудта тусгаар анхарал табижа, манай республикын колхозуудай энэ хүдэлмэриин талаар ехэхэн дутуунуудай байһые 1945 оной февралиин 3-да гаргаһан тогтоол соогоо тэмдэглээд, хүдөө ажалай артелиин уставые хазагайруулһан ябадалые усадхаха эрид хэмжээнүүдые абахыень энэ талаар үдэр бүриин анхарал оролдого гаргажа байхыень ВКП(б)-гэй обком болон БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ эрилтэ хэһэн байгаа. Тэрэшэлэн республикын Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол колхозуудай 1945 оной жэлэй дүнгүүдые хаража үзөөд байхадаа, олонхи колхозууд үнгэрэгшэ жэлые хангалтатай дүнгүүдээр үдэшөө гэжэ тэмдэглээ һэн.

Тиигэбэ, ябашье, олохон аймагуудай колхозууд эмхидхэлэй ажахын талаар бэхижэхэ асуудалые үшөө хүсэд хэрэгсээгээгүй байһаар. Хэдэн олон колхозууд хүдөө ажалай артелиин Сталинска уставые хазагайруулна. Гэбэшье, аймагуудтахи партийна, советскэ, газартаралангай зарим органууд иимэ ябадалтай эрид тэмсэл хэхын орондо, харин өөһэдөө энээндэ хабаадалсажа байха юм.

1946 оной январиин 1-эй мэдээгээр, республикын колхозууд хубаагдахагүй фондодо аяар 14 млн. 808 мянган түхэриг оруулаагүй байба. Бичурын, Яруунын, Торнин аймагууд иланхаяа ехэ үритэй байха юм. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд капиталовложениһээ хуули бусаар зөөри абадаг болошоо. «Улаан Үшөөтэ» колхозой бухгалтер нүхэр Номтоев наймаанай хоорондоһоо үлүү гаргажа аяар 34 мянган түхэриг эдижэрхео. Энэ һүрэг ехэ мүнгые хаанаһаа абаа юм гэхэдэ, «Улаан Үшөөтэ» колхозой түрүүлэгшэ Тумуров ба Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Мункуев гэгшэд гэр, амбарнуудые худалдан абалсаха договор баталһан байгаа гэхэ. Теэд, «Улаан Үшөөтэ» колхозынь Кагановичын нэрэмжэтэ колхоздо үгэхэ мүнгөө дутуу түлөөд, бэшэнь счетовод Номтоев гэгшын аманда оруулаа.

Мүн колхозой мүнгэн зөөриие иимэрхүүгээр үгжэ байһан баримта Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» ба бусад колхозуудаар үзэгдэнэ. Хэдэн олон колхозууд эдеэ хоол ба бэшэ зүйлнүүдээ ороһон олзоонуудые хүдэлхэгүй фонднуудта оруулангүй, ондоо хэрэгсэлнүүдтэ гаргашалжархидаг байха юм.

Гадна, хэдэн олон колхозууд финансово ажахыгаа бусайдуулһан, угаа ехэ дебиторска үритэй болошоһон байна. Энэ үринүүд юун дээрэһээ гараба гэхэдэ, колхозуудай эдеэ-хоолые элдэб эмхи-зурган ба хүнүүдтэ үгэжэрхинэһөө болоно. Кударын, Бичурын, Торнин, Сэлэнгын, Баргажанай, Курумканай аймагуудай колхозууд дебиторска илангаяа ехэ үритэй болошонхой. Зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хамтын суглаанай тогтоолгүйгөөр өөһэдөө мэдэжэ, эдеэ хоол ба нийтын малые ондоо тээшэнь гаргашалан, хүдөө ажалай артелиин уставые бүдүүлигээр хазагайруулһан байна. Жэшээлхэдэ, Мухаршэбэрэй аймагай «Политотдел» колхозой правлениин түрүүлэгшэ Титов гэгшэ 1946 оной февраль соо хамтын суглаанай зүбшөөлгүйгөөр өөрөө мэдэжэ, 12 толгой мал худалдаһан байхаһаа гадна, үбэ тэжээлээр хомор хохи хабар байхада аяар 100 центнер зеленко үрижэрхинэһэн байха юм.

Торнин аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ байһан аад, мүнөө хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэһэн Гомбоев гэгшэ аймагай газарай таһаг ба колхознигуудай хамтын суглаанай зүбшөөлгүйгөөр 14 толгой морин, 8 толгой эбэртэ бодо мал, 18 толгой хони ямаа алаһан ба худалдаһан байна. Энээнһээ гадна, колхозой 3 толгой эбэртэ бодо мал, 10 толгой хони, нэгэ мори үбэршэлһэн, 154 центнер хүрэнгын үрэһэ нюуһан байба. Энэ болбол нийтын эдеэ хоолоор өөрынгөө ба мүн өөһэдынгөө түрэлхидые үргэлжэ хангадаг байһан юм. Энэ мэтын баримтанууд хэдэн олон колхозуудаар бии байһаһаа гадна, зарим аймагуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ Курумканай аймагай харюусалгатай хүдэлмэрилэгшэд эдеэ хоол ба мал абаһанай түлөө колхозуудта аяар 15740 түхэриг үритэй байна. Тэдэнэй дунда партиин айкомой, аймгүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэд бии байха юм. Мүн Зэдын аймагай хүтэлбэрилэгшэд колхозуудта үри зээлэ ехэ байба. Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Хамаганов гэгшэ Лениней нэрэмжэтэ колхозһоо—2 хони, Кагановичын нэрэмжэтэ колхозһоо—1 хони, 400 түхэригэй эдеэ хоол абаад, мүнгыень түлөөгүй байха юм.

Хэжэнгын аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд Партиин айкомой нэгэдэхи ба кадрнуудые эрхилэгшэ секретарьнууд аймагай гүйсэдкомой хүсэ комитедэй түрүүлэгшэ толгойгоор колхозуудһаа хэдэн олон абажа эдихэһээ гадна, худалдан элдэб янзын эдеэ-хоол минималаһан байжа шанга харюусалгатай хабаадуулагдаа. Мүн аймагай доошье хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд тэдэнэй замда ороһон байна.

Эдэ бүхы баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, колхозуудые эмхидхэлэй талаар бэхижүүлхын орондо, зарим тэмсэл хэхын орондо, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө хүдөө ажалай артелиин уставые бүдүүлигээр хазагайруулһан нийтын хуули буса ябадал гаргадаг болоно. Мүн колхознигуудта тоогдомол ажалта үдэрые заатай олгуулха, доторой гуримые сахиха гэхэ мэтын шухала эрилтэнүүдые дүүргэхэ ябадал олонхи колхозуудта анхаарагдаагүй сахигдадаггүй байха юм. Зарим колхозууд ажалта үдэрые буруугаар гаргажа, эдеэ хоолоор түбхэнииие аб адляар хангадаг зүйлнүүд шалтай. Энэ хадаа түрүүшээр урма зоригые хухараадаг байна.

Колхозуудай ревизионно комиссинуудай олонхид хангалтагүйгөөр дэлмэрилнэ. Ревизи хэһэн дүн правлениин гү, али хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэеэ болишонхой.

Колхозой газарые үрижэ хубаалгын талаар үгэжэрхидэг дэлнууд зарим газарта үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Тарбагатайн аймагай «Красный партизан» колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Маслов аяар 15 гектар колхозой газарые ондоо тээшэнь үгэжэрхео. Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ байһан Ожигов гэгшэ 250 гектар сабшалангай газар зөөлишэлэн үгэһэнэй түлөө 6 мянга түхэриг мүнгөөр байгаа юм.

Хүдөө ажалай артелиин уставые хазагайруулха ябадалтай хаа-хаанагүй эрид тэмсэл хэгдэхэ ёһотой. Артелиин уставые хазагайруулһан нийтын зөөриие үрижэ худалдан байһан хүн бүхэн хуулиин шанга харюусалгада хабаадуулагдаха ёһотой. Аймагай партийна, советскэ, газартаралангай органууд хүдөө ажалай уставые хазагайруулха ябадалтай эрид тэмсэл хэжэ, тиимэ баримтанууд гаргаһан хүнүүдтэ хуулиин хэмжээ абаха уялгатай.

И. САВИН, ВКП(б)-гэй Обкомой хүдөө-ажалай таһагай инструктор.

Бухгалтернуудай семинар үнгэрбэ

Һаяхан республиканска «Востокзаготзерногой» конторо оперативна учедой бухгалтернуудай семинар үнгэргэбэ.

Энэ семинарта 15 бухгалтернууд хабаадалсажа, 10 үдэрэй турша соо лекцинүүдые шагнаһан байна.

«1946—1947 оной таряа хуряалгын үедэ тоо бүридхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонууд» гэһэн лекциие Востокзаготзерногой конторые эрхилэгшэ нүхэр Стонис уншаба.

Советскэ эмхи-зургаанда ажалладаг коммунист

СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлтэ хадаа советскэ гүрэнэй аппарадай һайнаар хүдэлмэрилһэнһөө нилээд дулдыдаха байна.

Ямаршье эмхи зургаанай һайнаар хүдэлмэрилхэнь, түбхын түрүүндэ, кадрнуудые зүбөөр шэлэжэ абалгаар, гүйсэдхэлые нараар шалгалгаар тодорхойлогдодогынь элитэ. Хэрбээ хүдэлмэрилэгшэдынь өөһэдынгөө тушаалда тааруу, гүрэнэй интересүүдые хамагһаа шухала болгожо өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэдэг ба правительствын шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые сэг үргэлжэ шалгадаг байгаа һаань, тэрэнэй эмхи зургаанинь зорилгоо амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Хэрбээ кадрнуудай муугаар шэлэжэ табигдаһан байгаа һаань, тэдэниие шууд ударидадаггүй байгаа һаань, хэрбээ гүйсэдхэлые шалгадаггүй байгаа һаань—эдээнһээ шалтагаалан, эрхэбэмэ саарһанда дарагдан нобшорхо, канцелярщина лабхайн һууха, хойрог ааша гаргаха, эмхидхэлэй ябадалда хандалгагүйгөөр хандаха, этигэмжээ хэтэрүүлэн эдлэхэ, гүрэнэй жаяг заршам эбдэхэ ябадал гарадаг байна.

Манай гүрэнэй аппарадай зарим һалбаринуудта албан хойрог ааша, хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг ябадал үшөө уурхайлжа байһаар. «Албан хойрог ябадалай аюулынь, түбхын түрүүндэ, юуб гэбэл, тэрэ хадаа манай байгуулалтын гүн дотор байгаа түйлай ехэ рэзервнүүдые хам дараад, ашаглахые үгэхэшэгүй, нийтын зохеон байгуулгын үүсхэлые канцелярийн нобшоролгоор барижа хосоруулжа оролдодог ба партиин шэнэ эхилэлгэ бүхэниие жэжэг ба хэндэшье хэрэггүй зүйл болгохоор забдадаг байна. Хоёроор, албан хойрог ябадалай аюулынь юуб гэбэл, тэрэ хадаа гүйсэдхэлые шалган байсааха дурагүй ба хүтэлбэрилхы организацинуудай заабаринуудые бодото ажабайдалда таһаранги, хооһон саарһан болгохоор һэдэдэг байха юм» гэжэ партиин XVI съезд дээрэ нүхэр Сталин хэлээ һэн.

Эмхи зургаанайнгаа хүдэлмэрилэгшэдэй ажалыень һайнаар эмхидхэлые хүсэдэргүй ушар хадаа штадые хэмжээ хэтэ ехэ болгохо ябадалда хүргэнэ. Советскэ эмхи зургаануудые хүтэлбэрилжэ байгаа манай зарим коммунистнууд штадуудаа ехэ болгохые али болохоор оролдобошье, хүдэлмэрилэгшэдынгөө ажалай сагые үргэлжэ ашаглаха, жаяг заршам бэхижүүлхэ, хүн бүхэнэй бүтээсэтэйгөөр хүдэлмэрилхэ ябадал түйлаха тухайда анхаралаа табидаггүй байна. Гэрлэнгүй ерэдэг ба харидаг аад, харин ажалайнгаа саг соо ноёдой хэргээр ябадаг хүнүүд хүтэлбэрилэгшэд манай советскэ эмхи зургаанда бии байһые нюурлаашье яахаб. Суглаа хурал хэжэ хөөрсэглэдэг ябадал олонхи эмхи зургаанай хүдэлмэридэхи дутуу дундань болоно. Советскэ зарим эмхи зургаанда ! ... хүтэлбэрилэгшэд ... заседанинуудые ... зайда-зайгүйгөөр хэжэ, саг үнгэргэдэг байха юм. Теэд, хэрбээ шиидхэбэринүүдэйнь проектнүүд һайса-бодомжологдоһон ба бэлэдхэгдэһэн байгаа һаа, хэрбээ заседанида байлсагшад ёһо дүүргэлхын тэдысэ һуулсаха бэшэ, харин асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдибхитэйгээр хабаадалсадаг байгаа һаань, хэрбээ сэбтаһан шиидхэбэринүүдэй саг соогоо шууд шалгагдадаг байгаа һаань, заседанинууд болон зүблөөнүүдэй зорилгодоо хүрэхэ байһые мартадаг байна. Эдэни дээрэһээ юун харагданаб гэхэдэ, хэрбээ хүдэлмэрээ зүбөөр табиа һаа, хэрбээ советскэ аппарадай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые гүрэнэй тала хараха шанартайгаар, даабари хэрэгэйнгээ түлөө харюусалгатай байлгаха ябадалые тон шанартайгаар мэдэхэ шанартайгаар хүмүүжүүлхэ гол зорилгоёо тодорхойлоод ойлгобол, советскэ эмхи зургаануудай партийна организаци ехэ юумэ бүтээжэ шадаха ба бүтээхэ ёһотойшье байна.

Эмхи зургаанда ерэһэн граждануудта зохидоор хандаха, ороһон бэшэг саарһануудай тухайда түргөөр шиидхэбэри гаргаха, хэрэг бүхэнэй гол шухалыень олохо, албан хойрог ааша, нобшо ба ёһорхуу ябадалай али бүхы үзэгдэлнүүдтэ, тэрэшэлэн имагта эмхи зургаанайнгаа ашаг түһые гүрэнэй интересүүдһээ дээгүүр бодохо али бүхы һэдэлгэнүүдтэ зэбүүрхэл—эдэ бүхы хадаа гансал заһаргаанай хэмжээнүүдээр бэелүүлэгдэжэ шададаһагүй байна.

Эдэ хадаа советскэ зургаанай партийна организациин ажал-ябуулгадань гол зүйлынь болоһо үдэр бүриин ба хэшээл түгэлдэр хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин зорилго мүн.

Советскэ эмхи зургаануудай партийна организацинуудай хүдэлмэриин онсо эрхэ байдалһаа шалтагаалан хиналта хэхэ эрхэ тэдэндэ үгтэгдоногүй. Советскэ эмхи зургаанай хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые тухайда мэдээсхэлэн тэдэниие ВКП(б)-гэй Устав уялгана. Эхин партийна организациин олонхи ушарта эмхи зургааныхайнгаа хүдэлмэридэхи ехэ дутуу дундануудай хажуугаарынь гарадаг, тиигээд тэдэ дутуунууд тухайда тусхайта партийна организацинууд мэдээсэдэггүй байна, энэнь партбюрогой гү, али парторганизациин секретариин зүгһөө эмхи зургаанайнгаа хүтэлбэрилэгшэдэй харилсаагаа гүтаахаһаа айһан, «газааһаа түтэ хүүр гаргахагүйе» хүсэһэн дээрэһээ тэеолдоно.

Шүүмжэлэл ба өөрынгөө шүүмжэлэлгые үргэнөөр, зоримгойгоор хэгээмэ өөрынгөө албанай үүргэдэ, өөрынгөө уялганууд, советскэ граждануудай эрилтэнүүдтэ нарингаар, үнэн сэхээр хандаха ябадалда манай гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэдые хүмүүжүүлхэ хүсэн түгэс хэрэгсэлнүүдэй нэгэниинь болоно. Гэхэ зуура, советскэ хэдэн олон эмхи зургаанууд өөрыгөө шүүмжэлэхэ ябадал дуулдадагшэгүй байха юм. Хэрбээ хүнүүдэй бэе бээ шүүмжэлэлсэхэ үсэлэнгүй байгаа һаань, харюуданяар шүүмжэлэдэггүй байгаа һаань, хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые элируулжэ болоһой гү! Имагта зоримгойгоор шүүмжэлжэ, нюур сахингүйгөөр шүүмжэлжэ ябадал хадаа советскэ гүрэнэй аппарадай зарим һалбаринуудта тохеолдоһон бүдүүлиг хазагайруулганууды шулуулан усадхахада туһалха болохо байна.

Партийна организациин зорилгонь юуб гэбэл, зоримгойгоор, тодорхойгоор шүүмжэлхэ ба өөрыгөө шүүмжэлхэ ябадалда зохистой оршом байдал байгуулха, албан хойрог танил талые хараха, нэзгай ба харюусалгагүй хандалгануудые, мүн тэрэшэлэн хүнүүдтэ, тэдэнэй хэрэглэлнүүд ба гуйлтануудтань һэшхэлгүйгөөр хандадаг ушарые забтүүрэхэ оршом байдал өөрынгөө эмхи зургаануудта байгуулха шухала.

Шүүмжэлэлэй тулагынь, хамагай түрүүн, һжалшадай хэрэгтэ һэсдан хойрогоор, ёһо дүүргэхэ тэдыгөөр хандадаг ябадалда эсэргүү шэлгүүлэгдэһэн байха ёһотой. Ажалшадай гомодолнуудые эмхи зургаанай зүгһөө ханамжагүйгөөр, анхаралгүйгөөр угтадаг, мүн баһа уулзахаа ерэһэн хүнүүдые хүлеэн абалга муугаар эмхидхэдэнхэй, тиигээд советскэ граждануудые зайлашагүй бутэхэ ёһотой өөрынгөө эрхэ шадал дагүй иимэ баримтануудые партийна организаци хэрэгсээгүй орхихо ёһогүй ба эрхэшьегүй.

«Эмхи зургаан дотор «барисаагүй ба танилсышегүй» «эгээлэй» хүнүүд һара һарлажа эмхи зургаанай үүдэ татаад, юушье бүтээжэ шададаггүй ушар бии байдаг. Хүнүүд һара һарлажа ябабашье, хэрэг ушараа бүтээжэ шададаггүй, мүн эмхи зургаанай хүтэлбэрилэгшэд шарайе хаража ба гомодол, мэдүүлгээ үгэжэ шададаггүй байха юм. Энээниие юун гэлтэй гээшэб?» гэжэ дээрэ дурсагдааша мэтэ бүдүүлиг хазагайруулганууд тухайда нүхэр Сталинай хэлэһые һанаяа.

Советскэ эмхи зургаанда ажалладаг коммунист хадаа эмхидхэлтэй, харюусалгатай ябадалай ба хүнүүдтэ анхаралтайгаар, зохидоор хандалгын жэшээ байха зэргэтэй. Гадна, албан хойрог ашаада, нобшоролдо дурагүй байлгын жэшээ болохо ёһотой. Имагта энээн тээшэ советскэ эмхи зургаанай партийна организацинуудай анхарал, оролдолгонуудай байха ушартай, бүхы хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин голынь энээндэ байха ёһотой.

Манай эмхи зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажалыень тэдэнэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудай үнэн сэхээр шиидхэгдэхэ зорилгодо, гүрэнэй аппарадай хүдэлмэрые һайжаруулхын түлөө бүхы хэмжээгөөр тэмсэхэ, гүрэндэ харша али бүхы ашануудта эсэргүү тэмсэхэ гэшэ советскэ эмхи зургаануудай партийна организацинуудай хүнүүдтэ зорилго мүн. Даруу зантай, өгэлэй албахаагша хадаа би гүрэнэй шухала онцһоныинь гээшэб, тиигэжэ албанһаа бэшэ, харин үнэн сэдьхэлһээ өөрынгөө арадта алба хэнэб гэжэ ойлгохынь тулада, политическэ хүмүүжүүлгын бүхы арганууды ашаглаха хэрэгтэй.

Советскэ эмхи ! зургаануудтахи партийна хүдэлмэриин асуудалнууд һүүлэй үедэ олоншог партийна органуудай—партиин областной, городой ба районой комитедүүдэй анхаралһаа холодоһон байна. Иимэ ушарые саашадаа тэсэжэ болохогүй. Эмхи зургаануудтахи партийна хүдэлмэри, эмхи зургаануудай партийна торганизацинуудай ажал ябуулгануудтахи партийна хүтэлбэрилгын органууд үдэр бүриин анхаралай ба партийна хороо хүрээлэлгэд ёһотой. Энэ хадаа Сталинска шэнэ табанжэлэй үүрэгэйнгөө үйлдэһэн дээрэ Советскэ аппарадай бүхы һалбаринуудай хүдэлмэриие һайжаруулха шиидхэхы ёрхэбэйлэлнүүдэй нэгэниинь болоно.

(«Правдын» туруу бэшэгһээ).

Табанжэлэй түсэб ба нютагай радиодамжуулгын зорилгонууд

...хэ арадууд шэнэ табанжэ... түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ байна. Советскэ Эсэгэ оро... хүсэ шадалые саашадань бэ... хэ агууехэ хараалалгануу... манай ороной ажалшад улам ...лагдажа, тон ехэ зохеохы ...дэлмэри эхилбэ.

...бэ нютагай радиодамжуул... аймагай, городой ба заводой ...нууд радиодамжуулгын али ...формонуудые хэрэглэжэ, та... ...й түсэб тухай Хуулиин уд... ажалшадта ойлгуулха, Сталин... ...нжэлэй агууехэ зорилго... дүүргэхын түлөө бүхы ара... ...эмсэлдэ ажалшан бүхэнэй ...ури ээлжэ ябаһаниие тэ... ...тэгыгөөр ойлгохо хэрэгтэнь ...зорилго урдаа табиһан

...кын аймагай нютагай ра... ...жуулгын редакци (редакто... нүхэр Иванова) радио... ...лгын темые нилээд ...дүжа шадаба. Гэбэл, ажа... ...литическэ кампанинууд ба ...стическэ мүрысөөнэй ябаса, ...ууд, звенонууд, бригада... ...хозуудуд, хүдэлмэришэд ба ...нуудай хүдэлмэриин дүй ...е радиогоор дамжуулдаг ...ом. Редакци хадаа радио... ...лгаяа үдэр бүри нэгэ саг ...ргэдэг юм. Энэнь радио... ...адые нэгэн сагта нютагай ...мжуулга шагнадаг заншал... ...додог байна. Үдэшын 9 час ...тада «аймаг соохи һүүлэй ...дые» дамжуулга болохо гэ... ...эр мэдэдэг байха юм. Аймаг ...үүлэй һонинуудые дамжуул... ...а тогтоогдоһон 30 минутые хубаарилна. Олониитэ-поли... ...темээр дамжуулгада—9 ми... ...дөө-ажахын темээр дам... ...а—8 минута ба соносхол... —3 минута үгтэдэг юм. ...бүхэндэ залуушуулда зо... ...дамжуулга эмхидхэхын ту... ...КСМ-эй айкомдо 15 минута ...байна. Амаралтын үдэрэй ...э уранһайханай-литературна ...лга эмхидхэгдэдэг юм.

...й түрүүшын хахад соо энэ ...100 олониитэ-политическэ, ...айханай-литературна дам... ...үдые эмхидхэһэн, һүүлэй ...дые 120 дахин, концерт 10 дамжуулһан байха юм. Мүн ...ряалаар ерэжэ, радиогоор ...һэн байгаа. Тэдэнэй тоодо ...газарай таһагай ба ВКП(б) айкомой хүдэлмэрилэгшэд ...дэнэр «Табанжэлэй түсэб ...хознигуудай зорилгонууд», ...дээрэ үтэгжүүлгэнүүдые та... ...шангадхаха», «Трактор... ...заһабариие үндэр дээдэ ша... ...аар дүүргэлгэ—үндэр урга... ...бн заяае шиидхэнэ», «Агита... ...—мүрысөө эмхидхэгшэд «Тарилгын хүдэлмэриин темп ...арые дээшэлүүлхэ», «Малаа ...түтэнөөр харууһалжа, малажа... ...жөөхэ түсэбөө дүүргэлгые ...», «Колхозойнгоо адуу малда ...хи тэжээлэй база байгуулая» ...ба бусад темэнүүдээр үгэ хэ... байха юм.

...редакци «һүүлэй һонинуудые» ...лхадаа, өөрынгөө аймагай ...е тон шадамараар ба дүү... харуулдаг байһаниие тэмдэг... шухала болоно. «һүүлэй һон... ...» соо нютагай предприяти... ...дэнэй цехүүд, бригаданууд ...хүдэлмэришэдэй түсэбөө ...гэ ба ажахын тус тус һал... ...д дээрэ гаргагдаһан социа...

...үгэдэг юм. Удаань хүдөө ажалаар 2—3 информаци соносхогдодог байна. Энэнь хүдөө-ажахын кампанинуудай үедэ үргэдхэгдэжэ, «тарилгын гү, али хуряалгын фронтһоо мэлээсэлнүүд» гэһэн нэгэ гаршагтайгаар 5—6 информаци үгтэдэг байха юм.

Партийно-комсомольско байдал тушаа 1—2 информаци үгтэдэг байна. Тэрээн соонь партиин истори шудалалга ба табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан агуувхэ хүдэлмэри тухай һонирхолтой лекци, элидхэл, семинар, кружогой заняти болоһон тухай дамжуулагдадаг юм. Гадна клуб, кино, спорт, һургуулиин байдал тухай хрониконууд дамжуулагдадаг байна.

Мүн иимэ шадабаритайгаар ба амжалтатайгаар Бабушкин городой радиодамжуулгын редакци (редакторынь нүхэр Томилова) хүдэлмэрилнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Гадна Бичурын ба Заиграйн аймагуудай нютагай радиодамжуулгын редакцинууд хангалтатайгаар хүдэлмэрилдэг байха юм.

Харин бүхы аймагуудай радиодамжуулгын редакцинуудай бултадаа иимэ һайнаар хүдэлмэрилдэггүй байхань гэмшэлтэй байна. Закаменай, Мухаршэбэрэй, Түнхэнэй ба бусад аймагуудай нютагай радиодамжуулгын редакцинууд тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Табанжэлэй түсэбые ажалшадта ойлгуулха ябадалые эмхидхэдэггүй, колхознигууд ба хүдэлмэришэдые пар и ба правительствын зүгһөө табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ элсүүлдэггүй байна. 30 минута соо дамжуулга хэхын орондо, 10—15 минута соо хуушарһан зүйлнүүдые газетэнүүдһээ абажа уншаад Социалистическэ мүрысөөн, колхоз ба МТС-үүдэй хүдэлмэриие хүсэд бэшээр ба заримдаа баримтагүй буруугаар харуулдаг ушарнууд үзэгдэдэг юм. Колхоз ба МТС-үүдэй хүдэлмэриие харуулхадаа хооһон тоо мэдээ дамжуулдаг ушар, тэдэнэй радиодамжуулгын гол формо болоһон байна. Түрүү колхоз, МТС, колхознигууд ба хүдэлмэришэдэй ажалай эрхим дүй дүршэлые нэбтэрүүлгые эмхидхэдэггүй байха юм. Аймагай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ба хүдөө-ажахын түрүү хүнүүдэй радиогоор үгэ хэлэлгэ эмхидхэгдээгүй.

Эдэ бүгэдэ дутуу дунданууд хадаа ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһагуудай нютагай радиодамжуулгада һайнаар анхаралаа табидаггүйн үрэ болоно.

Мүнөө нютагай радиодамжуулгын редакцинууд тон ехэхэн хүдэлмэринүүдые хэхэ ёһотой байна. Үбһэ, таряа хуряалгые хаһа саг соонь дүүргэхэ, пар хахалалгаяа эрхимээр ябуулха ба гүрэндөө таряа тушаалга һайнаар эмхидхэхэ ябадалай шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ тон ехэ удхашанартай байһаниие колхознигууд, трактористнууд ба комбайнернуудта өөрынгөө үдэр бүриин радиодамжуулгаар ойлгуулан хэлэжэ үгэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй тула редакци бүхэн радиодамжуулгынгаа темэнүүдые үргэдхэхэ ба дамжуулха материалайнгаа удхые һайжаруулха болон колхознигууд, колхозууд ба МТС-үүдэй социалистическэ мүрысөөнэй дүнгые үдэр бүри дамжуулжа байха шухала болоно.

Л. ТАРХАЕВ.

...М ҮНЭН" ГАЗЕТЫН МАТЕРИАЛААР ХЭМЖЭЭ АБТАБА

„Гэр байрын управленинүүдтэ ёһотой гурим байгуулха шухала"

...й «Бурят-Монголой Үнэн» ...энэ оной июниин 19-эй но... «Гэр байрын управленинүүд... ...ой гурим байгуулха шухала» ...статья толилогдоһон байгаа. ...татья соо Улан-Удэ городой ...эрүүнээр хандадагыень ба за... ...домоуправуудай зүгһөө ажал... ...анхарал сэдьхэлгүйгөөр. хой... ...эрүүнээр хандалгыень ба за... ...домоуправленинүүдтэ эмхи жу... ...й байдагайнь тухай хэлэгдэһэн

...рэ хэлэгдэһэн ушарнуудые ...ад үзэхэдэ, тэрэ статья соо толилогдоһон зүйлнүүд тон зүб байжа городой гэр байрын управлениин начальник нүхэр Боковто горсоведэй зүгһөө донгодолго соносхогдобо. Мүн домоуправ нүхэр Куликовада хэмжээ абтаһан байна.

Мүнөө домоуправленинүүдтэ эмхи журамтай боложо, эндэ ерэгшэдые хүлеэн абаха саг тусхайлагдаһан ба ошоһон ерэһэн зониие тэмдэглэхэ ном бэлэдхэгдэжэ байна,—гэжэ Улан-Удэ городой ажалшадай депутадуудай соведэй гүйсэдхэхэ комитет мэдээсэнэ.

* * *

...ай «Б.-М. Үнэн» газетын ...р нүхэр Г. Бадаш... ...гшэ Улан-Удэ городой №301 ...ассада тон эмхи журамгүй ...г тухай ба энэ байдалые эрид ...тын түлөө еһото хэмжээ аба... ...сэһэн байгаа.

...э бэшэгэй удхаар шалган үзэ... ...тэндэ хэлэгдэһэн дутуу дун... ...д тон зүб байжа, мүнөө тус ...ассын хүтэлбэрилэгшэд ажал ...рээ эрид һайжаруулжа эхи... ...Облигаци шалгуулхын тула ...эй удаан хүлеэхэгүйн тула 2—3 шалгагшадые һуулгаабди, тиражнуудай таблицанууд сберкасса соогоо, центральна почтодо, вокзалда, мясокомбинадта, шэлэй заводто гэхэ мэтын газарнуудта нягдаһан байна. Тэрээнһээ гадна Удын урдахи почтын ба Соведүүдэй Байшангай дэргэдэхи сберкассануудай хүдэлмэриие үргэдхэһэн байхабди. Мүн тиражай сводно таблицануудай ерэхэдэ предприятинуудай комсодуудта эльгээгдэхэ юм,—гэжэ Улан-Удын центральна № 301-дэхи сберкассые эрхилэгшэ манай редакцида мэдээсэнэ.

Заиграйн аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхозой үтэлһэн член Тудуп Эрдынеев гэгшэ даажа абаһан ажал хүдэлмэреэ хаһа саг соонь эрхим шанартайгаар дүүргэдэг юм. Мүнөө нүхэр Эрдынеев үбһэшэндэ хажуур сохижо үгэхэ зуураа, нэгэшье гар хажууршадые һаатуулнагүй.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр **Эрдынеев** хажуур сохижо һууна.

О. Зеккиин фото.

ЭРХИМЭЭР ХҮДЭЛМЭРИЛНЭ

Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница нүхэр Т. Житихина гэгшэ колхозойнгоо поли дээрэ эрхим һайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Нүхэр Т. Житихина колхоздоо элдэб ажал хэһээр олон жэл болоо юм. Өөрынгөө даалгабарита ажал үнэн сэхээр дүүргэхэһээ гадна, мүнөө үбһэ сабшалгада эршэмтэйгээр оролсон, үдэрэйнгөө нормые 110—115 процент дүүргэнэ.

Энээнһээ гадна үбһэ сабшалгада тус колхозой колхозницанууд Н. Житихина, У. Уварова гэгшэд үдэрэйнгөө нормые баһал 110—115 процент хүртэр дүүргэнэ.

Түсэбһөө гадуур үгэрсэ тушаахань

Гүрэнэйнгөө урдахи уялгые эгээл түрүүн дүүргэхые хүсэһэн Кударын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин членүүд үгэрсэ тушаалгаяа 250 процент дүүргэбэ. Гадна, энэ колхозойхид түсэбһөө гадуур үгэрсэ оруулха уялга абанхай.

Тэрэшэлэн дээрэхи колхоз огородой бусад культурануудые гүрэндэ тушааха түсэбөө болзор соонь дүүргэһэн байна.

Колхозно-совхозно театрын гастролиин амжалта

ТҮНХЭН. (**Телеграфаар абтаба**). Үбһэ хуряалгын үедэ Түнхэнэй аймагта гараһан колхозно-совхозно театрын артистнарай бригада тус аймагай Карл Марксын, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Путь Ленина», «Буркавполк» гэжэ колхозуудаар ябажа ба мүн августын 15-да Түнхэнэй «Аршаанда» амаржа байгшадта наада концерт ехэхэн амжалтатайгаар харуулжа, колхознигууд ба амарагшадай һайшаалые хүлеэбэ.

Эдэ артистнууд нүхэр Ч. Цыдендамбаев, Ч. Н. Генинов ба Тапханов гэгшэдэй зохеоһон зүжэгүүдые табиһан байна. Арадай дунуудые дуулагша РСФСР-эй габьяата артист нүхэр Таров харагшадай зүгһөө ходоо һайшаал хүлеэнэ. Бурят арадай дуунуудые баян дээрэ наададаг артист Воложанин мүн ехээр һайшаагдадаг байна. Гадна артистнар Алексеева, Романов, Тапханов гэгшэд ехэ шадамараар наададаг юм.

Колхознигууд театрын артистнуудта халуун баясхалан хүргэнэ.

Д. ХИЛТУХИН.

Медицинскэ сестрануудай һургуули нээгдэхэнь

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1946 оной июниин 12-ой приказай еһоор 1946 оной сентябриин 1-һээ Кяхта городто медицинскэ сестрануудай хоер жэлэй нормальна һургуули эмхидхэхэ гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтообо. Энэ һургуулида 60 хүн һураха юм.

1946 ондо энэ һургуулиин гаргашада 198 мянган түхэриг нютагай республиканска бюджедһээ һомологдобо.

Августын 20 хүртэр энэ һургуулида һуралсалай корпус ба һурагшадай хамтын байра түхеэрэхын тула зохистой гэр байра оложо үгэхые Кяхтын аймгүйсэдкомдо уялгалагдаба. Мүн энэ гэр байрануудта зохихо заһабаринуудые августын 25 хүртэр хэжэ дүүргэхые Кяхтын аймгүйсэдкомтой хамта БМАССР-эй Элүүрые хамгаалха Министерство уялгалагдаба.

Фельетоной орондо

„Үүлэнэй забһарай наран шанга, үдэрэй талын ноён шанга" гэһэн энээнһээ удхатай

Августын нарата һайхан нэгэн үглөөгүүр Яруунын аймагай Погромнын милициин таһагые даагша Беляков гэгшэ тус аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой эхин парторганизациин секретарь нүхэр Ширабоной гэртэ орожо, Ширабоной һамганда мэндэшье гэнгүй, «шинии хүбүүн минии гахайн поршоонхые, ба нэгэ томо һүхыемни хаяа, түлөөгүй һаашни хүбүүешни түрмэдэ хаахам, арадай сүүдтэ үгэжэ, табан жэл үгүүлхэб»,—гэжэ табан хургаа ёдогонуулжа байжа шанга шангаар бадашаба. Иигэжэ колхознигуудые ба заримдаа колхозой хүтэлбэрилэгшэдыешье айлгажа, 5—10 килограмм талха, орооһо, мяха, тоһо абажа һурашаһан Беляков Ширабоной һамганай тиимэ ехээр айха хэбэргүй байхада, «Хайшан гээ һаа энэ эхэнэрые айлгажа, арба табан килограмм орооһо талхыеншье һаань алдуулхаб» гэжэ һанаандаа бодоно. Энэ мэтын хэрэгтэ шадабаритайхан болошоһон Беляков бүри ехээр дошхорхо, Ширабоной һамганда «Үбгэчшни баабгай алаа, арбан мянган түхэригэй ялада унагаахам» гэжэ бүри шангаар бадашана. Тиихэдэнь Ширабоной һамган «Алаһаниишье алаа, баабгай алахада хорюулгүй гэжэ мэдэхэбди» гэбэ. Беляков гэгшэ эндэ юу хээ адхаха бэзэб гэжэ һанажа ерэһэн аад, Ширабоной һамганай тиимэ ехээр айжа үгөөгүйдэ урмагүйшэг гаража ошобо ха. «Юрдөөл нэгэтэ эдээниие айлгажа шадаха бэзэб, хүсэһэн хүсэлөө дүүргэнгүй болидоггүй хүн һэм, нэгэ таарамжатай ушар тохёолдохо бэзэ» гэжэ Беляков ноен бодоно.

Тиигэжэ ябахадаа эндэшье хэрэгээ бүтээгээгүй һаа, энэ колхоз дээрэ нэгэ гэнэншэг хүн олдохо гэжэ зосоогоо бодоод, нэгэ мууахан гэртэй колхознигойдо орожо, эхэнэртэнь «Үбгэнши баабгай алаа, ялада унагаахам, юутэйбши нэгжэхэм» гэжэ бадашаба. Тэрэ колхозница дуутай шуутай мелиционерһээ ехэ лэ айжа газар доро орошон алдаба. Харин энэ колхозница зүрхөө доро оруулаад, ай зайлуул, үүлэнэй забһарай наран шанга, үдэрэй талын ноён шанга гэжэ энээнһээ удхатай. Хүбүүмни фронт ошоһоор бусаагүйгшэ, уяр тулюур һуухада баһаа хүн бэзэш гэбэ. Иигэжэ мүнөө Беляков гэгшын эрэгтэ ехэ азагүй үдэр дайралдаһан байгаа.

Энээнэйнгээ урда тээ, июль һарын тэн багаар Ширабоной хүбүүнэй Улан-Удэ өмнүүлхээ ошохо гэжэ Погромно тосхон ерээд байхадань тэрээнтэй Беляков уулзашоод, гахаймни поршоонхые түлэ, түлөөгүй һааш түрмэдэ хаахам, шамайе табихагүйб, мүнгэтэй гүш гэжэ байжа ехээр хараба. Тэрэ хүбүүн ехэ лэ айжа, орохо гараха нүхөө оложо ядаба. Тэндэ байһан хүнүүд бага үхибүү яатар айлгаа гээшэб гэжэ ехээр гайхалсаба.

Юун дээрэһээ түрмэдэ хаахам, сүүдтэ үгэхэм гэжэ байжа хараадаг юм гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй болоно. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой парторгын хүбүүн Беляковые Хорнин аймагһаа зөөлгэжэ асарха гэжэ ошоод, нэгэ мори тэргэтэй аад, тэрээндээ юу хээ ашаад гараһан байгаа. Харин хүбүүнэй хойноһоо Беляковой дүү басаган нэгэ мори тэргээр гахайнгаа поршоонхые нэгэ мууахан тахяагай гэр соо хэжэ ашаад гараһан юм байна. Арбаад километр ябаад байхадань, үнөөхи поршоонхонь гаража үгы болошоһон байгаа. Поршоонхын түүхэ эгээл иимэ байха.

Тиигэхэдэ Беляков колхозой правленидэ ерэжэ, түрүүлэгшэ ба парторгынь зандаржа байжа акт бэшэжэ, гарыень табюулһан байгаа. Энэ мэтээр колхознигуудые айлгаад, арба табан килограмм орооһо талха абадаг ушарнууд Беляковой зүгһөө хэдэнтэ үзэгдэһэн байна.

Советскэ хуулиие сахихын орондо, харин тэрэниие өөрөө эбдэдэг, өөрынгөө тушаалай эрхые үнгэргэн ехэдүүлжэ ябадаг, советскэ милициин органдо гэнтын ушараар шурган ороһон Беляков гэгшые тушаалһаань гаргажа хаяхые Яруунын аймагай милициин таһагай начальнигта һануулха шухала болоно.

Д. Бадмаев.
Г. Данзанов.

Шэнэ зүжэгүүд

Арадай творчествын республиканска байшанда «Болзолдоон» ба «Үзэлшэн» гэжэ зүжэгүүдые зүбшэн хэлсэлгэ болобо. Эдэ зүжэгүүдые Ленинэй орденто гүрэнэй хүгжэмтэ драмын театрын артист нүхэр Ц. Шагжин бэшэһэн юм.

Гадна, нүхэр Шагжин Чикарьковой «Үглөөгүүр» гэжэ зохеол ородһоо оршуулһан байна.

Гэмтэ ябадал хэгшэд гэмээ амсаба

Яруунын аймагай арадай сүүд августын нэгэнэй үдэр хуулиин хэрэгтэ хабаадуулагдаһан Комсомольско сельпогой түрүүлэгшэ Т. Виноградов, магазин даагша Л. Туезова ба счетовод байһан М. Кальбина гэгшэдэй гэмтэ хэрэгые хаража үзэбэ.

Сүүд дээрэ тэдэ гэмтэдэй сельпогой нангин зөөри урижэ, үбэршэлжэ байһаниинь тодорон элирхэйлэгдээ. Жэшээлхэдэ, магазинай продавец Л. Туезова 27 мянган түхэриг, түрүүлэгшэ Т. Виноградов 6 мянган түхэриг уриһэн байнад. Гадна гэмнэгдэгшэ гурбан хамтаран 100—100 метр бүд хубаажа абаһаниинь баһа эли тодоор мэдэгдэбэ.

Гэмтэ эдэ гурбан арадай сүүдэй урда гэмтэй байһанаа бүгэдыень мэдэрбэ. Арадай сүүд Виноградовые—5, Кальбинае—5 ба Туезовае—5 жэлэй болзортойгоор түрмэдэ һуулгаха гэжэ шиидхэбэри гаргаһан байна.

ДРАМАТИЧЕСКА КРУЖОГУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ ЯАЖА ЭМХИДХЭХЭБ?

Искусствын урган дэбжэжэ байгаа энэ үедэ уранһайханай кружогуудые эмхидхэхэ ба тэдэнэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ һайжаруулан байха ябадал айхабтар шухала хэрэг болоно. Манай республика соо 15 мянган уранһайханаар уншагшад, дуушад, уранзураашад, хүгжэмшэдһөө бүридэһэн 1000 тухай уранһайханай коллективүүд бии байна. Тэдэнэр уранһайханиие өөһэдынгөө гол ажалай хажуугаар үргэн дэлгэрүүлжэ, өөһэдөө һуралсахаһаа гадна арад зоной дунда айхабтар ехэ олониитын ба уранһайханай хүдэлмэри ябуулна.

Ехэнхи уранһайханай кружогуудай коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд хадаа олониитын ажалда шударга хабаадагшад, манай интеллигенциин түлөөлэгшэд байдаг. Уранһайханай коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд болбол репетицэ бүхэндөө айхабтар наринаар хандажа хэшээл бүхэнөө үрэжэлтэй һайнаар ябуулха тухай һаналаа табиха хэрэгтэй. Уранһайханиие хүтэлэгшэд өөрынгөө коллективэй дунда эрхим жэшээ харуулжа, ажалай эрхим ёһо гурим харуулха үүргэтэй.

Уранһайханай коллективэй хүдэлмэри тэрээнэй эмхидхэгдэһэн сагһаань хойшо эхилнэ. Шэнэ эмхидхэгдэһэн уранһайханай коллективэй хүдэлмэридэ урдань энэ хэрэгтэ хабаадалсажа байһан шадабаритай нүхэдые ба энэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөө дурладаг түрүү залуушуудые хандуулха хэрэгтэй. Уранһайханай кружогуудта шүлэг болоод бишиихан һонирхолтой рассказуудые уранһайханаар уншажа шададаг хүнүүд, элдэб түрэлэй дуучуудые шадабаритайгаар дуулагшад, хуур лимбэ дээрэ ба ондоо музыкальна инструментнүүд дээрэ наадагшад, танцорнууд, пьесэдэ наадаха дүршэлтэй зонууд, эстрадада болон циркдэ үзүүлэгдэдэг элдэб номернуудые хэжэ шададаг нүхэд үргэн олоор хабаадуулагдаха ёһотой байнабшуу.

Уранһайханай коллективэй эмхидхэгдээд байхада, энэ коллективые хүтэлбэрилэгшэ бултанай түлөө өөрөө гансаараа ажаллаха бэшэ юм. 5—6 шадабаритай шударга нүхэдые өөрынгөө туһалагша болгон абажа, хараалагдаһан хүдэлмэриингөө түсэбые хэлсэхэ болон доторой зохид гуримые эмхидхэхэ хэрэгтэ тэдэнэрые үргэнөөр хабаадуулха ушартай. Хэрбээ коллективэй үсөөхэн хүнүүдһээ бүридэһэн байбал нэгэ хүн бэйхадань болоно. Коллективүүдэй дундаһаа нүхэдые тусхай онсо уялга дүүргэхээр томилходо болоно. Жэшээлхэдэ: костюм, парик, декораци гэхэ мэтые бэлдэхэ, һуралсалай ямар нэгэ зүйлөөр урогуудые үнгэргэхэ гэхэ мэтэ.

Ехэнхи залуу коллективүүд хүдэлмэриингөө эхилһэн үедэ оролдостой хүдэлөөд эсэсэй һүүлдэ ямаршье ажал ябуулхаяа зогсошодог байна. Заримдаа ямар нэгэ һайн үдэрэй болоходо бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулаад, тэрээнэй һүүлдэ хүдэлмэреэ һуладхан унтараадаг байха юм. Иимэ дутагдалнуудые гаргажа огто болохогүй. Коллективэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ ябуулжа ба шэнэ шэнэ пьесэнүүдэй ба концертнүүдэй репетицануудые хододоо хэжэ байха хэрэгтэй.

Уранһайханай кружогой хүдэлмэриин түсэб зохеоходоо бэлэдхэхэ репертуараа зүбөөр ба өөһэдынгөө хүсэ шадалтай тааралдуулжа табиха тон шухала. Табигдаһан репертуар удхынгаа талаар тон һайн шанартай байха ба коллективэй уранһайханай талаар урган дэбжэхэ хэрэгтэнь туһалха ёһотой.

Бэлдэгдэхэ пьесээ бүхы коллектив ехэ ханамжатай наринаар уншажа, сценэ дээрэ наадагдаха бүхы событинуудые зүбөөр ойлгохо ба тэрээн тухай дэлгэрэнгыгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Табигдаһан нааданай удхатай, үнэншүүлхэ шанартай байхын түлөө ба сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмээр табигдахын түлөө айхабтар ехэ ажал хэхэ ёһотой. Хэрбээ үни урдын байдалые гү, али түүхые харуулһан пьесэ дээрэ хүдэлхэ һаа, тэрэ үеын байдалые гүнзэгыгөөр шудалан ойлгохо шухала. Иигэжэ хүдэлмэрилһэнэй эсэстэ пьесэдэ хабаадагшад ехэ тодо, үнэншэмэ зүб образуудые гаргажа шадана.

Шэнэ абтаһан пьесые шудалан уншалгада хамтадаа хоер нэгэ хэшээл зорюулагдана. Тэрээнэй һүүлдэ уранһайханай хүтэлбэрилэгшэ наадагшадтаа тус тустань рольнуудые хубаажа үгэхэ ёһотой. Ролиие хубаахадаа наадаха хүнэйгөө өөрынь онсо шанар шадабаридань тааралдуулжа хубааха шухала.

Түрүүшын репетицинүүдые стол тойрожо һуугаад зүбшэн хэлсэжэ байжа үнгэргэхэдэ болоно. Ролиие наадагша бүхэн өөрынгөө хэлэхэ үгэнүүдые сээжэлдэжэ, тэрэнэйгээ ямараар хэлэгдэхые һайтар бодожо үзэхэ хэрэгтэй. Коллектив өөрынгөө табиһан пьесын удхые бүхы дээрэнь ойлгожо, ямар зорилготой спектаклиин болохые эртэнһээ хараадаа абажа бэлэдхэхэ ушартай. Пьесын роль бүхэниие һайтар шудалжа, ойлгожо, наадагшадай дундахи харилсаае зүбөөр харуулха шухала. Столой ойро репетици хэхэдээ пьесые тусхай хэһэгүүд болгожо хубаагаад, сценэ бүхэндэ автарай юу харуулхаяа хүсэһые онсолон элирхэйлхэ хэрэгтэй. Тэрээнэй һүүлдэ рольнуудые тус тустань уншажа, наадагшад хэлэхэ үгынгөө дундахи холбоое зүбөөр ойлгожо абаха ушартай.

Коллективэй режиссер сценэ дээрэ байха юумэнүүдые, хүнүүдэй хаана яажа байха ба наадаха тухай болон наадагшадай сценэ дээрэ оролго гаралгые ойлгуулан хэлэжэ үгэнэ. Мүн хүнүүдэй сценэ дээрэ хайшан гэжэ һууха байхыень хэлэхэ үгэнүүдтэйнь тааралдуулхань шухала. Сценэ дээрэ элдэб олон хэрэггүй юумэнүүдые гаргажа байха гээшэ заримдаа наадагшадта һаа гта хэжэ болодог. Тиимэһээ тон хэрэгтэй хэрэгсэлнүүдые сценэ дээрэ байлгаха: стул, стол, һууха һандай ба бусад хэрэгтэй болохо юумэнүүд гэхэ мэтэ.

Өөһэдынгөө рольнуудые суфлерой хэлэлтэгүйгөөр сээжээр хэлэжэ наадаха гээшэ ехэ лэ һайн байна. Өөһэдынгөө хэлэхэ үгэнүүдые наадагшад гансахан лэ сээжээр мэдээд байхадаа һайн шанартайгаар рольёо дүүргэхэ гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

һүүлшын гэхэ гү, али эгээл харкусалгатай репетици дээрээ сценэ дээрэ байха декорацинуудаа табиха, нюураа гримдэхэ ба хубсаһануудаа үмдэхэ хэрэгтэй. Табиха гуримаараа хэгдэһэн һүүлшын репетициин удаа бэлэн болоһон спектаклиие гү, али концертые зүбшэн хэлсэжэ дутуу дундыень элирүүлэн ябуудтаа усадхаха хэрэгтэй.

Г. КУЗЬМИНА.

БМАССР-эй Арадай творчествын байшангай директор.

Парижска амгалан тайбанай конференци дээрэ

Августын 13-ай үдэшын пленарна заседани

—Мүнөөдэрэй үдэшын заседани дээрэ Румынитай баталагдаха ёһотой эб найрамдалай договорой проект тухай румынска делегацин мэдүүлгэнүүд соносогдобо.

Румынска правительствын нэрэһээ Румыниин гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Татареску гэгшэ үгэ хэлэбэ.

Татарескын үгэ

Татареску гэгшэ Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан эб найрамдалай договорой проекттэй дашарамдуулан өөрынгөө һанамжануудые хэлэхэ аргые румынска правительствода олгоһондонь конференцидэ баясхалан хүргэбэ. Тэрэ болбол Хойто Трансильваниие Венгридэ хүсэ зоргоор нэгэдүүлһэн 1940 оной Гитлерэй венскэ диктатые һэлгэһэн шиидхэбэриин түлөө ба 1938 он хүртэр байһан румыно-венгерскэ хилые дахин хуушааранъ тогтооһоной түлөө Министрнүүдэй Соведтэ өөрынгөө баярые мэдүүлбэ.

Саашань Татареску гэгшэ эб найрамдалай договорой проектын зарим бүлэгүүд тушаа румынска правительствын ажаглалнуудые хэлэбэ.

Үнгэрһэн дайнай һүүлшын шатада Румыниин талаһаа сэрэгэй ба экономическа хүсэлэл гаргагдаһан дээрэһээ Румыниие дайнда хабаадалсаһан орон гэжэ тоолоһон ушар договорой проект соо үгы байһание румынска правительство халаглана гэжэ Татареску зааба. Румынска частьнууд болбол Улаан Армиин сэрэгүүдтэй хамтаран, германска ба венгерскэ сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн дайлалдаһан байна.

Татареску гэгшэ Нэгэдэмэл нацануудай ниитын хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ Румыниин гаргаһан сэрэгэй хүсэлэлые харуулһан тодорхой мэдээнүүдые уншана.

Татареску гэгшэ Германиин ба Венгриин талаһаа Румыниин ашаг туһада репараци үгүүлхэ тухай эб найрамдалай договорой проект соо юушье хэлэгдээгүй гэжэ заагаад, Румынида эдэ оронуудай хэһэн гарзые бусаахые дурадхаба. Румыни болбол бүхы арадуудай армиинуудай составые ба буу зэбсэгжэлгые хизаарлаха талаар Нэгэдэмэл нацануудай организациин талаһаа абтаха бүхы хэмжээнүүдые зүбшөөрэнэ. Гэбэшье, Румыни тушаа эб найрамдалай договороор уридшалан хараалагдаһан сэрэгэй талаар хизаарлалгын хэмжээнүүдэй удхашанарые ба тэрэнэй хэһээлтын удхашанартай байһанинень Румыни буруу гэжэ тоолоно.

Эб найрамдалай договорой экономическа статьянуудта дамжан орохо зуураа, эдэ статьянуудай заримнень гүйсэдхэхэдэ бэрхэшээлтэй болоно гэжэ Татареску хэлэбэ. Теэд тэдэнэй тиимэ ехэ орёо ба тодорхой бэшэ байһан дээрэһээ энээнэй хойто тээ бии боложо магад эрилтэнүүдтэ харгы зам гаргажа болохоор байна.

„Союзна гүрэнүүдтэ Румыниин түлэхэ ёһотой репарацинуудай асуудал тушаа хэлэхэ болоо һаа, Советскэ Союз болбол Румыниһаа хүсэд дүүрэн репарацинуудые эрихэ хэнһээшье ехэ эрхэтэй байбашье, үзүүлэгдэһэн гарзын 5-ай нэгэ хубиие харюулха гэһэн эрилтээр хизаарлаһан байна гэжэ Татареску тэмдэглэбэ. Территори дээрэнь Румыниин сэрэгүүд дайн сэрэг хээгүй байһан бусад союзна ба нэгэдэмэл гүрэнүүдэй талаһаа манай экономическа байдалай муудашоод байхада тиимэ хатуу эрилтэнүүдые табидагынь улам ехэ гайхалтай болоно."

Румынида тусгаарлаһан болзор соо ба тон тодорхойлогдоогүй условинуудта бүхы нэгэдэмэл нацануудта эгээл таарамжатай гурим байгуулагдаха ёһотой гэһэн эб найрамдалай договорой проектын 30-дахи статья тушаа румынска правительство һанаагаа зободог байна. Энэ статья бодото дээрээ ямар удхатайб гэхэдэ энэ гуримай ёһоор Румыни ямаршье компенсацигүйгөөр уялгануудые гүйсэдхэхэ ёһотой болохо байнабшуу. Иимэ условинуудта Румыниин экономикые һэргээн бодхоохын тулада хэгдэһэн али бүхы оролдолго хүсэлэлнүүд дэмы хооһон үлэшэхэ байна.

Һайн дурааараа худалдан оложо абаһан зөөри хогшол тушаа, мүн хүсэ шадалаараа булимтаран абаһан зөөри хогшол тушаа адли гурим тогтоохо гээшые румынска правительство буруу гэжэ тоолоно.

Үгээ дүүргэхэдээ румынска делегат иигэжэ хэлэбэ:

„Румынска правительство эдэ ажаглалтануудые ба уридшалан мэдүүлгэнүүдые хэхэ зуураа, Румыни болбол эрхэ сүлөөтэ арадуудай зэргэдэ өөрынгөө һуурие дахин эзэлжэ саашадаа тэдэнэй зэргэдэ байхын хүсэлөөр зоригжуулагдан, эб найрамдалай договорой ёһоор бээ дээрээ даажа абаһан бүхы уялгануудые һайн сэдьхэлээрээ гүйсэдхэжэ шадаха гэжэ мэдүүлхые хүсэнэ.

Татарескын үгын һүүлээр Румынска делегаци залһаа гаража ошоо. Түрүүлэгшэ Бирнс гэгшэ румынска делегацин оруулһан һанамжануудые тушаа үгэ хэлэхые конференцин членүүдые уриба. Советскэ делегацин түлөөлэгшэ Вышинскийдэ үгэ үгтэбэ.

А. Вышинскиин үгэ

Господин түрүүлэгшэ, господинууд делегатууд! Румынска делегацин түрүүлэгшэ господин Татареску гэгшын хэдэн мэдүүлгэ һэа дуулаабабди. Румынитай баталагдаха ёһотой эб найрамдалай договорой проект тушаа румынска правительствын һанамжанууд, бодомжонууд, шэнжэн хаража үзэхэ хэрэгтэй зарим ажаглалтанууд ба хүсэлэнгүүд тэрэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн байгаа. Бидэнэр демократическа шэнэ Румынида баяр хүргэнэбди. Румыниин союзнигынь болохо ябаһан гитлеровскэ Германиин доһтолгодо дайрагдажан демократическа оронуудай үмэнэ өөрынгөө гэмые амсаха гэһэн Румыниин эрмэлзэлгэдэ бидэ баяр хүргэнэбди. Румыниин демократическа хүсэнүүдэй нэгэдэлээр байгуулагдаһан румынска правительствын, фашистска үлэгдэлнүүдэй уйдхарта хохидолнуудые хэтын хэтэдэ үгы хэхые, дайнай хохидол хёморолые бии болгоһон фашизмын ба железногвардействын бүхы үлэгдэлнүүдые хэтын хэтэдэ үгы хэхэ гэһэн шууд зоригто баяр хүргэнэбди. Румынска правительство болбол румынска арадай хүсэл зоригые бэелүүлжэ, өөрынгөө оронии демократическа ёһоор хубилгаха замаар урагшаа дабхин ябана.

Румынска правительство болбол бүхы хүршэ оронуудтай хани барисаае бэхижүүлхэ замаар найдамтайгаар дабхин ябажа, энээгээрээ эб найрамдалда дуратай бүхы демократическа оронуудтай хани барисаатай байха гэһэн һайн хүсэлөө харуулна гээшэ.

Румынска правительство болбол хоёр жэлэй турша соо эбтээ орохо тухай хэлсээе үнэн сэдьхэлһээ гүйсэдхэнэ. Тусгаарлабал, энэ оронэй ниитын ба гүрэнэй байгуулалтын зорилгодо хабаатэй хэлсээгээр хараалагдаһан условинуудые үнэн сэдьхэлһээ гүйсэдхэжэ байна. Энэ хоёр жэлэй турша соо румынска правительство болбол газарай реформо гэхэ мэтэшэлэн гүрэнэй шухала хэмжээ-ябуулгануудые хэһэн байна.

Эдэ жэлнүүдэй турша соо хэдэ хэдэн бусад демократическа хуулита хэмжээ-ябуулганууд Румыниин арадай ашаг туһада үнгэргэгдэһэн байна. Эдэ бүхы ябуулганууд ба тэрэшэлэн румынска правительстваар ябуулагдажа байгаа гадаадын политика болбол Румыниие демократическа үндэһэн һуури дээрэ хубилгаха программые хэлбэрилтэгүйгөөр ба шууд шангаар бэелүүлхын түлөө румынска правительствын оролдолго тухай гэршэлнэ.

Румыни болбол сентябриин 12-то баталагдаһан эбтээ орохо тухай хэлсээнэй ёһоор өөрынгөө уялганууд, тусгаарлабал, өөрынгөө репарационно уялгануудые үнэн сэдьхэлһээ бэелүүлдэг байна. Германиин ба тэрэнэй сателлидүүдэй гэмээр эб найрамдалда дуратай арадуудта тохёолдуулагдаһан дайнай хохидол ба химоролые мартахагүйе үнэн зүбтэй байдал эринэ. Энэ дайние үүсхэһэн ба эхилһэн оронууд тус дайнай түлөө харюусалгаһаа сүлөөлэгдэһэн байха ёһогүй. СССР-тэ доhтолон орожо, манай орон нютагта хохидол ба хашалан үзүүлһэн Германитай хамгаран дай ябуулһан Румыни болбол Советскэ Союз ба тэрэнэй союзнигуудта эсэргүү дайнда хабаадалсаһанайгаа түлөө харюусалгаһаа мүн лэ сүлөөлэгдэхэ ёһогүй байна.

Нүгөө талаһаа үнгэрэгшэ дайнай һүүлшыншье шата дээрэ һаа, зүгөөр Германида эсэргүү дайнда Румыниин хабаадалсаһан ушар ба 1914 оной августда Нэгэдэмэл нацануудай талада тэрэнэй орожо, гитлеровскэ Германида эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа демократическа оронуудай фронтые үргэдхэһэн ушарань мүн лэ анхаралда абтаһан байха ёһотой.

Румынитай баталагдаха ёһотой эб найрамдалай договорой преамбул болбол эдэ бүхэниие таарамжатай газарта, тусгаарлабал, проектын текстын гурбадахи абзацта хараална. Гэбэшье, советскэ правительство болбол илагдаһан оронуудай национальна хэрэгсэлнүүдые хараанһаа алдахагүй ёһотойбди гэжэ дурадхана. Эб найрамдалай договорой проектын экономическа статьянуудые, тусгаарлабал, 24-дэхи гэхэ мэтын статьянуудые хаража үзэхэдөө, энэниие илангаяа хараандаа абаха хэрэгтэй. Энэ статья тушаа Министрнүүдэй Соведэй нэгэн һанал туйлаагүй байһание халагламаар байна. Энэ статья болбол нэгэдэмэл нацануудта эсэргүү дайнда хабаадалсажа, тэдэ нацануудта сэхэ хохидол үзүүлһэнэй түлөө харюусалгые Румынида тохохын саада тээ, гадна сэхээр бэшэ үзүүлэгдэһэн гарзын түлөө харюусалга тохохо гэжэ дурадхана. Министрнүүдэй Соведтэ мүн лэ хэлсээн туйлагдаагүй 27 ба 30-хи статьянуудые зааха ушартай болоно. Теэд, эдэ статьянууд тушаа манай конференциин худэлмэри дээрэ һанал нэгэдэхэ бэзэ гэжэ найданабди.

Гарзые бусааха ябадал мэдээжэ хэм хэмжээгээр хизаарлагдаха, компенсациин зарим хубинь бусаагдаха гэһэн гол принципые советскэ делегаци Румынитай ба Германиин сателлидүүд байһан бусад оронуудтай эбтээ оролгын хэлсээе хоёр жэлэй саада тээ баталхадаа баримталаа һэн, мүнөөшье үедэ энэ принципые баримталдаг байна. Юуб гэхэдэ, нэгэдэмэл нацануудта эсэргүү дайнда хабаадалсажа, тэдэ нацануудта хохидол үзүүлһэн оронуудай бодото үнэн ажабайдал дээрэһээ абажа харахада, тэдэнэр эдэ эрилтэнүүдые гүйсэдхэжэ шадаха гэжэ тоолоод лэ үзүүлһэн гарзаяа хүсэдөөр бусаагты гэжэ эрихын аргагүй байна. Гэбэшье, гүйсэдхэжэ болохогүй эрилтэнүүдые табиха гээшэ буруушье, бодомжогүйшье ябадал болоно. Советскэ делегаци болбол үзүүлэгдэһэн хохидолой зарим хубиень илагдаһан оронуудһаа абаха гэһэн эрилтые табина гээшэ. Энэ эрилтэ болбол Румыни тушаашье, тэрэшэлэн Финлянди, Венгри, Болгари тушаашье зүбтэй болохо байна. Энэ хадаа Советскэ Союзай талаһаа табигдаһан эрилтэнүүд тушаашье, нэгэдэмэл нацануудай бусад оронуудай талаһаа табигдаһан эрилтэнүүд тушаашье зүбтэй болохо байна. Эбтээ орохо тухай 1944 оной сентябриин 12-ой хэлсээнэй ёһоор Румынида даалгагдаһан уялгануудые хоёр жэлэй турша соо бэелүүлхэ зуураа Советскэ Союз энэ принцип дээрэһээ хүтэлбэри абадаг байгаа, Румыниин бодото байдалые хараандаа абажа, тэрээндэ хэдэн олон хүнгэлэлтэнүүдые үгэһэн байна. Энэ хадаа договорой шухалын шухала статьянуудые, жэшээлхэдэ эбтээ орохо тухай хэлсээнэй 11 ба 12 статьянуудые бэелүүлхэ тушаа хэлэгдэнэ гээшэ.

Румынска правительствын түлөөлэгшөөр эндэ соносхогдоһон декларацида харюуе гү, али заһабарие али тусхай ажаглалые эриһэн ямар нэгэн принципиальна ушарые советскэ делегаци харанагүй. Румынска правительство хадаа демократическа оронуудай бүлэдэ, эб найрамдалта байдалда дуратай арадуудай бүлэдэ орохо замаар өөрынгөө оронии эрид хүтэлбэрилжэ ябаһыень советскэ правительство хангалтатайгаар тэмдэглэжэ шадаха байна. Румыни болбол өөрынгөө хуушанай гадаадын ба дотоодын политикые усадхажа, өөрынгөө ниитын ба гүрэнэй байгуулалтые хэлбэришэгүйгөөр демократизацилха шэнэ замаар ябажа байһан хадань, энэ шэнэ замаар ябахадаа гаргажа байһан хүсэлэлнүүдыень Румынида хүнгэдхэжэ үгэхын тулада, бүхы демократическа оронуудтай хани барисаа ба эб найрамдалые бэдэржэ байһан Румынитай хүршэнэрэй һайн харилсаае бэхижүүлхын тулада, энэ хэлэгдэгшые эб найрамдалай договорто баһа лэ хараа тоосоон доо абахын түлөө оролдохо ёһотой. (Альга ташалганууд). Вышинскиин үгын һүүлээр чехословацка делегациин түрүү Масарик богонихоноор үгэ хэлэбэ.

Дайнай һүүлэй үедэ румынска арад өөрынгөө буу зэбсэгые немецкэ булимтарагшадта эсэргүүсүүлэн эрьюулһэн байна. Румынска сэрэгүүд Чехославакиие сүлөөлхэ хэрэгтэ туһалжа, тэрэнэй территори дээрэ немецүүдтэ эсэргүүгээр һайн дурааараа байлдаһаниинь чехословацка арад мартангүй һанана.

Эб найрамдалай договорой проекттэй дашарамдуулан Румыниин правительствын табиһан эрилтэнүүдэй зохистой хэмжээтэй байһыень Чехословакиин түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай түлөөлэгшын һайн үгэдэ баяр хүргэжэ энэ үгэдэнь һанасгаа нэгэдүүлнэб гэжэ Масарик гэгшэ өөрынгөө үгые дүүргэбэ.

Ораторнуудай списогэй дүүрэһэн туладань түрүүлэгшэ үгэ хэлэлгэнүүд дүүрээ гэжэ соносхобо.

Августын 14-эй үглөөнэй пленарна заседани

ПАРИЖ, августын 14. (ТАСС-эй тусхай корр). Парижска амгалан тайбанай конференциин мүнөөдэрэй үглөөнэй заседани дээрэ Болгаритай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой проект тушаа болгарска делегациин мэдүүлгэ шагнагдаһан байгаа.

Болгариин гадаадын хэрэгүүдэй министр Кулишевто үгэ үгтэбэ.

Кулишевой хэлэһэн үгэ

Үгэ хэлэжэ эхилхэ дээрээ Болгариин гадаадын хэрэгүүдэй министр болбол энээнэй хойдо тээ баталагдаха эб найрамдалай договорой условинууд тухай асуудал тушаа өөһэдынгөө һанал бодолые хэлэхэ арга болгарска делегацида олгоһонойнь түлөө конференцидэ баясхалан хүргэнэ. Тиихын хажуугаар гитлеровскэ Германиие дараха илалтые хангажа, фашистска хэрзэргы муухай байдалай мандаха ябадалые һаатуулһан СССР-эй, Великобританиин, США-гэй болон бусад союзна оронуудай арадуудта Болгариин һайн һанажа байһание элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Шэнэ Болгариин хүнүүд, бидэнэр хадаа, Германиин талада дайнда оролсохоор манай оронии түлхиһэн хүнүүдэй гэмтэ ябадалнуудые багадхаха гэжэ заашье бодоногүйбди.

Тиихэтэй хамта Кулишев болбол фашистска диктатурада эсэргүүсэжэ, болгарска арад зоной үни удаан сагта хэһэн тэмсэл ба тус оронии богоолшолһон гитлеровскэ Германида болгарска арадай эсэргүүсэлтэ хэһэниие тэмдэглэнэ. Греци ба Югославида германска агресси хэгдэхэдэнь болгарска арми хабаадалсаагүй һэн гэжэ Кулишев тэмдэглэнэ. Зүүн зүгтэ дайн сэрэгэй эгээн хэсүү бэрхэ сатга Гитлерэй галзуу ехэ түрилтэ хэжэ байхадань эрэлхэг зоригтойгоор эсэргүүсэлтэ хэжэ ба Улаан Армида эсэргүүсэхээр нэгэшье солдадые эльгээгээгүй байһан болгарска арад зоной аша габьяагынь тэмдэглэнэ.

Болгари дотор немецүүд болон тэдэнэй агентнуудта эсэргүүсэжэ эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр болгарска арад тэмсэһэн байгаа. Югославиин ба Грециин эсэргүүсэлтэ хэжэ байгаа хүсэнүүдтэй болгарска партизанууд халуун барисаатай байһан ба союзнигуудһаа буу зэбсэгүүдые абажа байһан юм.

1944 оной сентябриин 9-дэ бүгэдэ арадай восстани болоһоной һүүлээр, шэнэ Болгариин правительство болбол гитлеровскэ сэрэгүүдые болгарска хилэһээ саашань намнажа тонилгохын тулада хахад миллионһоо доошо бэшэ хүнтэй бүхы армияа табиһан байна. 8 һарын турша соо болгарска сэрэгүүд Македонидо, Сербидэ, Венгридэ ба Австрида дайн байлдаануудые хэбэ, тиихэ зуураа 32 мянга гаран хүнөө алуулжа ба шархатуулжа гээһэн байха юм.

Агресси хэбэ гэжэ Болгариие гэмнэһэн греческэ түлөөлэгшэдэй хэлэһэн тухай дурсаха зуураа, Кулишев болбол энэ үндэһэ баримтагүйгөөр хэлэһэниие буруушааха греко-болгарска харилсаан тухай богонихоноор хэлэнэ. Ушар баримтанууд дээрэһээ хараад үзэхэдэ, Болгаритай харилсаха ябадалда дайсан харша үзэлые Грециин ба тэрэнэй генеральна штабай зонхилхы тушаалтан гаргадаг байһаниинь элирнэ.

Баруун Фракиие Болгарида бусаажа үгөөд, Эгейскэ далай тээшэ гараха аргатай болгохыень гуйнабди, ушарынь хадаа энэ район болбол аяар холо хойто зүгтэ оршожо байһан экономическа ба географическа талаар угаа шухала удхатай болгарска областиин таһаршагүй хубинь болохо байнабшуу гээд Кулишев хэлэнэ.

Грецидэ урданай дээрэнхы үзэл бии байһаар гэжэ тэмдэглээд, Кулишев иигэжэ хэлэнэ: «Германида эсэргүү дайн сэрэгтэ Болгариин хабаадалсаһаниие СССР-эй, Великобританиин ба Америкын Холбоото Штадуудай правительствонууд анхаралдаа абажа, сэрэгэй репарациие Болгаряар түлүүлхэ эрилтэһээ арсаһанайнь түлөө болгарска арад зоной үмэнэһөө баясхалан хүргэхэ байнаб».

Греческэ территори дээрэ Болгаридай хээгүй тэндэ болоһон һандаралганууд, имагта шахуу немецкэ сэрэгүүдэй хэһэн үйлэ гээшэ.

Гэхэһээ гадна, греческэ правительство болбол Болгариин түлэжэ хүшэхүрэхөөр бэшэ ехэ мүнгэ эринэ. Энэ репарациие түлэхэ болоходоо материальна арга боломжонууд манайда байхагүй. Болгарска арад зон үгытэй ядуу һуудалтай болонхой. 1945 ондо аймшагтай ехэ ган гасуур болоһон дээрэһээ, бидэнэр үлэсхэлэндэ ороогүй ба үхэр малаа дууһан үхүүлээгүй байһан ушарнай имагта Советскэ Союзай һайн сэдьхэлэй туһаламжын ашаар болоо юм гэжэ Болгариин түлөөлэгшэ тэмдэглэнэ.

Болгари болбол дунайска орон гээшэ, тиимэ хадаа Дунайн проблемэдэ тон ехээр һанаагаа табина. Ушар иимэһээ, Болгари болбол Дунай дээрэ хиналта табиха хэрэгтэ сэхэ хабаадалсаха тухай гуйна.

Агресси хэхэ гэһэн һа... шэнэ Болгарида бүри ... гарска арад зон хадаа ... уласхоорондын барисаа... үни удаан саг соо эб ... зохеожо, өөрынгөө ерээд... лые түхеэрэхэ һанаатай... арад хадаа Германида ... тэмсэһэн өөрынгөө армиие ... гохо гэһэн уялгые зүб б... тэ гээшэ гэжэ ойлгохо ... зуура, болгарска правите... даа, өөрынгөө үүсхэлээр ... тоое үсөөрүүлһэн ба зэбс... нүүдые шэнээр хорооход... хэжэ байна. Бидэнэр өөр... шэнэр болохо—Югослави... Албанитай эгээн һайн ха... тай байнабди. Тиин зарим... тай байһан гансал орон ... Грецитэйшье өөһэдынгөө ... ниие мүн лэ һайжаруулха... найдагдана.

Урган мандажа байһа... болбол Нэгэдэмэл нацану... низациин худэлмэридэ ... хоорондын ажабайдалда ... саанай болон хамтаржа ... сахиха заршамые хэрэгл... да үнэн зүрхэнһөө хабаа... һэн хүсэлэнтэй байнал. ... даа бүхы нацануудтай ... барисаатай болохо һанаа... гарска арад зон гээшэ ... лита эрилтэнүүдые Амга... най Конференци үнэнтэ ... нэхэ юм гэжэ сохом этиг...

Болгарска делегациин ... гаража ошоһоной һүүлээр, ... түрүүлэгшэ Ржимовский ... хэлэбэ.

Ржимовскиин хэлэһэн үгэ

Арадуудай хуби заяан гээшэ заримдаа гашуудалтай байдаг юм. Иимэ арадуудай нэгэниинь хадаа Болгари болоно.

Һүүлшын дайнай болохо үедэ хайшан гэхэ байһанаа болгарска арад зон өөһэдөө шэлэжэ олохо аргатай байгаа юм һаа, манай дайсадтай ябашье нэгэдэхэгүй бэлэй гэжэ бидэнэр сохом этигэнэбди.

Дайнай дүүрэхэ багта венгерскэ ба югославска фронтнууд дээрэ ниитын хэрэгэй түлөө Болгариин тэмсэһэниие харалсаха шухала; болгарска партизанууд Польшодошье айхабтар ехэ туһала... бэ.

Бидэнэй һанахада, ... зөөлэнөөр ба сэдьхэлтэйгэ... хада болохо байна. Тиин ... гүрэн болохо Польшо бо... гарска арадай урган ман... тэнь туһалха байна. Бидэ... жэшээ абахыень бусад ... ниие уринабди. Бусад ... хамта Болгари болбол ... соо үнэнтэ зүб эб найрам... ходо туһалха гэжэ на...

Польско делегацай ... Украинын түлөөлэгшэ Ма... үгэ абаба.

Мануильскиин хэлэһэн үгэ

Шэнэ демократическа Болгари гээшэ урдын зонхилогшодой хуушан заншалые эрид шууд орхеод, мүнөө эбтээ оролгын хэлсээгээр бэе дээрээ даажа абаһан уялгануудаа шударгуу дүүргэжэ байһан тэдэ оронуудай тоодо орохо юм гэжэ һануулаад, Мануильский болбол болгарска арад зон ба тэрэнэй мүнөөнэй правительство хадаа өөрынгөө орон доторхи фашизмын үлэгдэлнүүдые үндэһөөрынь һалгаахын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ, демократическа шэнэдхэн байгуулгые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, өөрынгөө хүршэнэр болон мүн тэрэшэлэн эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудтай хани барисаатай болохо гэжэ байна.

Болгари хадаа балканска арадуудай хани барисаае тогтоохо ба эб найдамдадые бэхижүүлхын түлөө тэмсэжэ байһан хүсэнүүдэй зарим хубинь болоно. Урданай сагта эдэ арадууд өөһэд хоорондоо национальна илгаа гаргажа, дайн байлдаануудые хэдэг һэн. Теэд мүнөө олонхи балканска арадууд хоорондоо харилсаатай болохо бата бэхи һуури тодхогдоо.

Балкануудта номгон түбшэн байдалтай болоһониинь манай илалтын айхабтар шухала туйлалтануудай нэгэниинь болоно гэжэ нүхэр Мануильский саашаа хэлэнэ. Гэбэшье балканска гүрэнүүдэй нэгэниинь болохо Греци гадаадын хүсэнүүдээр тухирагдаад байхадаа ямаршье үндэһэ баримтагүй эрилтэнүүдые табижа, балканска арадуудай эб найрамдалые эбдэхэ аюул ерүүлжэ байханъ халаглахаар гээшэ.

Болгари дотор партизанска хүдэлөөн 1944 оной сентябриин 9-эй переворот болохоһоо бүри түрүүн эхилһэн юм гэжэ Мануильский һануулна. Хэдэн мянгаад антифашистнууд тэрэ сагай болгарска правительствын германска үзэлтэй гадаадын политикада эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан хадаа, түрмэ худар хаягдаһан юм. Олон зуугаад хүниие саазалха шиидхэбэринүүд ... һэн. Түг түмэн хүнүүдые ... нууд худар эльгээһэн ба...

1944 оной сентябриин 9-... нэй переворот болоһоной ... шэнээр байгуулагдаһан ... ческа правительство хада... армиие союзна командова... дэлдэ дүүрэн үгэһэн байна... скэ армитай хамта да... болгарска частьнууд хада... ска хахад аралые дайсан... нөөр сүлөөлхэ ябадалда ту...

1913 ондо баталагдаһан ... скэ договорые мүнөө һэрг... асуудал имагта зүбөөр шии... байна гэжэ Мануильский ... Тиихэ сагта Болгари болбо... канска дайнда диилдэжэ ... байгаашье һаа, тэрэ догово... Баруун Фраки Дедеагач г... тойгоор Болгарида үлэһэн ... руун Фраки болбол эконо... географическа ба түүхэтэ... Болгаритай болон тэрэнэй ... рилсаанай ажахын ба худа... маанай хэрэгтэй тон нягта... той байна.

Болгариин табиһан үнэ... эрилтэнүүд хадаа, энэ дайн... соогуур эрхэ сүлөө ба ... жаргалай түлөө дайлалдаһа... бүхы арадуудта ойлгогд... дэнһээ дэмжээргэ хүлеэн ... той,—гээд Мануильский ... дээрээ хэлэбэ

Харюусалгата редактор Ц. Д. ДАМДИН...

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ. Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—23; ответ секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской сельского хозяйства—3-23 (2 зв): культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.)

Н—00680. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж